

Новине српске

МОСТТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 63 | Година 17 | Август 2021

СКД Сава Храстник
Етно фестивал Храстник

СД Др Младен Стојановић Велење
Младенови дани

Не дамо се

Поштовани читаоци Новина српских „Мостови”,

И поред овог зла што нас задесило, јер како рече Владика Раде „зла надживјех твоја сваколика, а с најгорим хоћу да се борим”, тако и наша српска друштва у Словенији у протеклих годину дана доживјеше и „надживјеше” свега и свачега, упркос томе што су циљеви неких свјетских моћника такви да најприје ударају у срж народа, а то је његов језик, култура, традиција, религија. Заправо све оно што чини идентитет једног народа, а народ се најлакше пороби ако му се одузме било шта од горе наведенога, јер народ без свога имена, језика, вјере, укратко културе, и није народ већ нека безлична маса, која може да задовољава само потребе оних који су и довели до тога да тај народ, или чак народи, постану само једна за њих корисна гомила, која ће доприносити стварању њихове моћи и богатства.

Већ поодавно су велики мислиоци рекли да ако не бранимо културу, шта онда да бранимо, зградуине или новац који ће без икакве користи да буде ако изгубимо душу, а све се ради на томе да нам и то мало душе отму.

Зашто ово пишем? Па зато да видите и ви, који сигурно и боље од мене видите све ово што нам се дешава, јер „овоме краја нема, овоме несвитању”, што рече Матија Бећковић, јер како другачије објаснити све ово, докле више да се човјек понижава и омаловажава са бесмислицама неколицине људи, као да је стотину њих, или хиљаду, важније и јаче од седам милијарди људи широм ове лијепе планете, коју такође желе да униште.

У протеклих шеснаест-седамнаест мјесеци наша друштва у Словенији нису имали много прилика да нешто ураде, да организују какав догађај, концерт, драмску представу, литерарно вече, гостовање и слично. Није била иста ситуација у свим земљама, чак и данас није исто, понегдје се може радити без неких већих препрека и мјера али у већини је то скоро немогуће, стално се измишља нешто ново, забране, ограничења, нигдје ни једне једине ријечи охрабрења и оптимизма, све неке пријетње свим и свачим. Па зар је то демократија и култура.

Ипак, од задњег броја „Мостова” нека наша друштва била су веома активна, на прави начин су искористила ово мало времена и могућности да нешто ураде, па макар то било и скромније него што је уобичајено, и са мањим бројем извођача и публике, јер су се сви морали придржавати епидемиолошких мјера надлежних органа и државе.

Овдје само укратко спомињем неке од тих догађаја, а то су „17. и 18. Етно фестивал Храстник”, „Младенови дани” у Велењу, „Кочићеви културни дани” у Крању, Видовданске прославе у Љубљани и Велењу, као и гостовања и учешћа у програмима у организацији других друштава. Нажалост, није било могућности да би друштва путовала изван Словеније и учествовала у неким другим догађајима, али надамо се, мада „Нада нема право ни у кога, до у Бога и у своје руке”, како каза велики Његош, да ће се временом стање поправити, а највише се надамо да ће се коначно свијест људи поправити и подићи на виши ниво.

Има у овом броју „Мостова” приличан број прилога, а дјеловању друштава, као и оних већ редовних и уобичајених прилога и садржаја, а вјерујем да ћете бити задовољни, треба да разумијете да је сада такво вријеме, мада времена нису била никад добра, или су била добра само на кратко.

Онима који су на годишњем одмору желим пријатан одмор, а свима вама, поштовани читаоци, желим пријатно читање.

Раде Бакрачевић	
Видовдански завет данас.....	4
Душан Јовановић	
17. етно фестивал Храстник 2021.....	6
Душан Јовановић	
18. етно фестивал Храстник 2021.....	10
Славица Трипуновић	
Све зацртане циљеве остварили.....	14
Јово Јауз	
Други Младенови дани.....	16
Јово Јауз	
Отворена врата.....	18
Душан Јовановић	
Видовдански сабор.....	20
Данијел Серчић	
Традиција у очима деце.....	24
Крстан Шућур	
Кочићеви културни дани.....	26
Крстан Шућур	
Књижевни сусрети Шушњар 2021.....	28
Крстан Шућур	
Ипак се окреће.....	30
Остоја Шобот	
Зашто је истина забрањена.....	26

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баговић

Молимо, да сви дописници шаљу своје текстове и фотографије (CD) на адресу: ССДС, Грабловичева 28, 1000 Љубљана или по електронској пошти: dule56@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o.
Medvode

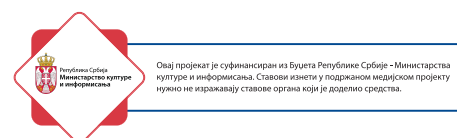
Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом Републике Србије и суфинансиран од Министарства спољних послова - Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Видовдански завет данас

Савез српских друштава Словеније и Савез Срба Словеније одржали су у недељу 27. јуна 2021. у Парохијском дому у Љубљани, академију посвећену Видовдану. Академији су присуствовали, поред великог броја посетилаца и представници Амбасаде Србије у Словенији, наставници српске допунске школе у Словенији и представници српских друштава из Словеније. Стигли су Срби из Копра, Постојне, Марибора, Лендаве, Крања и осталих словеначких градова у којима живи око 50.000 Срба.

Програм је веома професионално водила Снежана Максимовић која је почела данашњу прославу са певањем познате српске песме „Фала Богу, фала јединоме“, а затим је говорила незаборавне речи о Видовдану: „Видовдан је празник који је у календару исписан црвеним словима. Црвеним од крви косовских мученика. Пред светињом овога празника и пред величном жртве ових Божијих угодника треба заћутати, јер не постоје речи људске којима се они могу описати. Побожно и молитвено ћутање чује се боље и јасније од речи. Но, наша хришћанска душа и наше срце кроз које тече крв ових наших светих предака има потребу да макар са пар

Снежана Максимовић

немошних и скромних речи принесе благодарност Богу и бескрајну захвалност нашим светим прецима на њиховом подвигу који је постао наш народни завет, наше светило, наш крсташ барјак који следимо од те славне 1389. године када смо се као народ уписали у књигу живих.

Славећи Видовдан, славећи Светог Кнеза Лазара и Свете косовске мученике, слави-мо победу живота над смрћу.

Да ли треба и говорити о лепотама предела Косова и Метохије?! Не би се могло лако рећи да су нам други крајеви наше земље лепши од ових косовских и мето-

Госћи и публика на академији

хијских, са њиховим пољима и шумама, са бреговима и планинама, са њивама и виноградима, и више од свега са небоземним лепотама косовско-метохијских манастира и њиховим непролазним лепотама фресака и икона. Све је на Косову и Метохији својеврсни метох небеске лепоте, све на тој висоравни додирује и повезује небо и земљу, царство земаљско и царство небеско. Можда зато што ово додиравање и повезивање најчешће је било и бива кроз крст и страдања. Тако вековима, па и данас. Косовска битка дубоко се утиснула у нашу веру, историју, културу и традицију. У наш идентитет.

Присутнима се на академији обратио Проф. др Душко Певуља, са Филолошког факултета Универзитета у Бањалуци. Душко Певуља је присутнима говорио о значају Видовдана за српски народ али и о односу српског народа према Видовданском завету данас. Професор Певуља посебно је указао на важност јединства српског народа.

Млади гуслар Давид Радишић отпевао је песму посвећену Видовдану и Косовским јунацима и тако дао свој допринос овогодишњој прослави Видовдана.

У име организатора присутнима су се обратили председници два Савеза, Златомир Бодирожа, председник Српских друштава Словеније и Владимир Кокановић, председник Савеза Срба Словеније.

Млади гуслар Давид Радишић

Златомир Бодирожа поздравио је присутне и указао на важност јединственог наступа Срба у Словенији. Бодирожа је посебно нагласио да га радује што су друштва јединствено наступила на овај веома битан дан. Златомир Бодирожа нагласио је да очекује да ова академија буде само прва манифестација коју су заједничким снагама, јединствено организовала скоро сва српска друштва у Словенији.

Владимир Кокановић захвалио се Златомиру Бодирожи на иницијативи и захвалио свим присутнима на присуству. Кока-

новић је посебно истакао да данас Срби у Словенији указују на дискурс, врло свесно наметнут да су Срби дубоко подељен народ. Овом академијом доказујемо да смо Срби јединствени око најважнијих националних питања. Владимир Кокановић нагласио је да ће Срби заједно радити на очувању српске традиције и културе као и да ће се заједно, раме уз раме борити да Срби у Словенији постану, уместо народ по себи - народ за себе!

Текст и фото: Раде Бакрачевић

Владимир Кокановић, проф. др Душко Певуља и Златомир Бодирожа

17. етно фестивал Храстник 2021

Српско културно друштво „Сава“ Храстник организовало и извело 17. етно фестивал Храстник 2021

Спортска дворана Храстник била је 3. јула 2021. мјесто одржавања великог културног догађаја, 17. Етно фестивала Храстник 2021, догађаја значајног не само за СКД „Сава“ Храстник, као организатора Фестивала, него и за општину Храстник и цијело Засавје.

С обзиром на тренутно стање везано за поштовање и спровођење мјера везаних за пандемију Ковид-19, овај Етно фестивал одржан је у другачијим условима него што је то уобичајено, пред мањим бројем гледалаца који су ипак и у оваквим приликама дошли да својим присуством увеличају овај догађај и дају подршку свим учесницима Фестивала.

Етно фестивал је почео кореографијом „Игре из околине Београда“ у извођењу Фолклорне групе СКД „Сава“ Храстник, која је прва „испробала терен“ и то веома успјешно, тако да се могло без икаквих препрека, треме или било чега другог, наставити са игром и пјесмом, а то је омогућавао и амбијент у дворани, лијепо припремљена сцена и техника.

У свом поздравном говору Снежана Максимовић, водитељ програма, поздравила је све присутне и пожељела добродошлицу на 17. Етно фестивалу Храстник 2021, којег већ низ година успјешно организује СКД „Сава“ Храстник. Истакла је „да реч

„етно“ говори о неколико музичких жанрова који упућују на изворну народну музику одређеног народа или поднебља. И вечерас смо у госте позвали наше пријатеље, који су се, иако у тешким временима, пре свега на културном подручју, ипак одазвали на наш позив“. Затим је позвала публику да великим аплаузом поздраве све учеснике у програму а то су: Српско друштво „Др Младен Стојановић“ Велење, Међимурско културно умјетничко друштво „Иван Цар“ Љубљана, Вокална група Културно умјетничко друштво „Талисман“ Шкофја Лока, Културно друштво „Сеножешки тамбураши“ Долско при Љубљани, Туристичко друштво „Долско“ Дол при Љубљани, Пјевачка и Фолклорна група Српско културно друштво „Сава“ Храстник.

Затим је водитељка Снежана Максимовић нагласила „да овај Фестивал не био био добро организован без спонзора, који су као и увек прискочили у помоћ и подржали Фестивал, а то су: Општина Храстник, Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности, Стеklarна Храстник – Храстник 1860, Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Кокос бар, Културно рекреациони центар Храстник, Мода Трбовље д.о.о, Сендвичарна д.о.о. За дивну сценографију се захваљујемо Ради Чамбер“.

Марко Функл

У публици су били и посебни гости које је Снежана Максимовић поздравила, а то су: Блаж Ројко, координатор ЈСКД за општине Храстник и Трбовље, Марко Функл, начелник општине Храстник, Сонибој Кнежак, посланик Државног збора (парламента) Републике Словеније, представници општинске управе, представници јавних завода у општини Храстник, представници културних друштава, Душан Јо-

Заједничка фотографија учесника

вановић, секретар и представник Савеза српских друштава Словеније.

Затим је позвала Марка Функла, начелника општине Храстник, који је поздравио све присутне, а посебно учеснике у програму. Захвалио се СКД „Сава“ Храстник на организацији још једног фестивала, који проширује цјелокупну културну дјелатност и разноликост општине Храстник, која веома радо подржава и помаже овакве догађаје.

Након уводних говора и поздрава кренула је игра и пјесма, а за то се прво побринула Пјевачка група СКД „Сава“ Храстник која је извела сплет српских традиционалних пјесама.

Гости из Љубљане, чланови МКУД „Иван Цар“ прво су се овдашњој публици представили са међимурским народним пјесмама, а мјешовита пјевачка група „Фијолице“ отпјевала је пјесме „Међимурје как си лепо“ и „Вода звира“ те словеначку народну пјесму „На Горњем је флетно“. Фолклораши из истог друштва, чланови

Женска пјевачка група СКД „Сава“ Храстник

Фолклорне групе, одиграли су сплет загорских плесова и пјесама „Зорја је Зорја“. Руска култура и традиција богате су и традиционалним, народним пјесмама, као и умјетничким и савременим. Мали дио

тога приказале су нам чланице, односно дует, из Руског културног друштва „Талисман“ из Шкофје Локе које су изводећи сплет руских традиционалних и умјетничких пјесама одушевиле публику.

СКД „Сава“ Храстник - Игре из околине Лесковца

СКД „Сава“ Храстник - Игре из околине Београда

Опет смо ког игара, а фолклорна група из Српског друштва „Др Младен Стојановић” Велење одвела нас је у Левач и изводећи кореографију „Сплет игара из Левча”, приказала лијепе игре из овог краја и још лепше ношње.

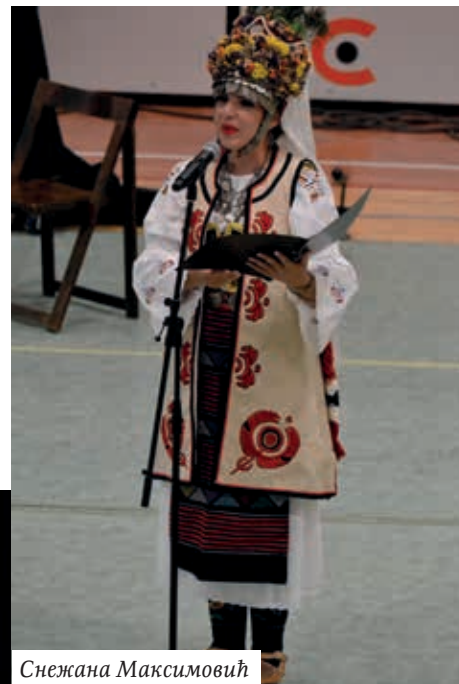
Како и само инструментално извођење композиција и народних пјесама може бити лијепо и занимљиво показали су чланови Културног друштва „Сеножешки тамбураши” из Долског који су се публици представили извођењем тамбурашког сплета мелодија.

Тамбураши су и даље остали на позорници а придружили су им се фолклораши из Ту-

ристичког друштва „Долско” из Дола при Љубљани, који су уз пратњу тамбурашког оркестра одиграли Белокрањске игре.

Пружила се прилика да публика још једном чује вокални дует из КУД „Талисман”, а извођене су и овај пут руске традиционалне, народне и умјетничке пјесме.

За тренутак је водитељка направила паузу између пјевања да би најавила Пјевачку групу СКД „Сава” Храстник која је отпјевала још један сплет српских народних пјесама, а затим су фолклораши из истог друштва приказали кореографију „Игре из Лесковца”.

Снежана Максимовић

Сеножешки тамбураши

СД „Др Младен Стојановић” Велење

МКУД „Иван Цар” Љубљана - Пјевачка група „Фијолице”

МКУД „Иван Цар” Љубљана - Фолклорна група

РКУД „Талисман” Шкофја Лока

ГД „Долско” Дол при Љубљани

Тиме је завршен играчки и пјевачки дио програма, а на крају ове вечери Цвијетин Нешковић, предсједник СКД „Сава” Храстник, Славица Трипуновић, члан друштва, и Александра Ковановић, члан друштва, подијелили су захвалнице и поклоне представницима свих друштава

учесника у програму 17. Етно фестивала Храстник 2021.

Тако је протекао овај догађај, овај 17. Етно фестивал, који је требало да буде прошле, 2020. године, али је због пандемије Ковид-19 одгођен, и који је упркос свим не-

даћама организован и реализован веома успјешно, са сасвим довољним и квалитетним бројем учесника и свега приказаног, а вјерујемо да ће у правим условима и приликама бити још боље.

Текст и фото: Душан Јовановић

Женска пјевачка група СД „Др Младен Стојановић” Велење

18. етно фестивал Храстник 2021

У Храстнику одржан 18. Етно фестивал Храстник 2021 у организацији СКД „Сава” Храстник

И за овај 18. етно фестивал Храстник 2021 Спортска дворана Храстник била је мјесто одржавања велико догађаја за СКД „Сава” Храстник и за цијелу општину Храстник и Засавје. А све се збило у недјељу, 4. јула 2021, када су друштва из Велења, Трбовља, Постојне, Цеља и Крања већ у поподневним сатима била у Храстнику да би својим учешћем у програму увеличали овај Фестивал

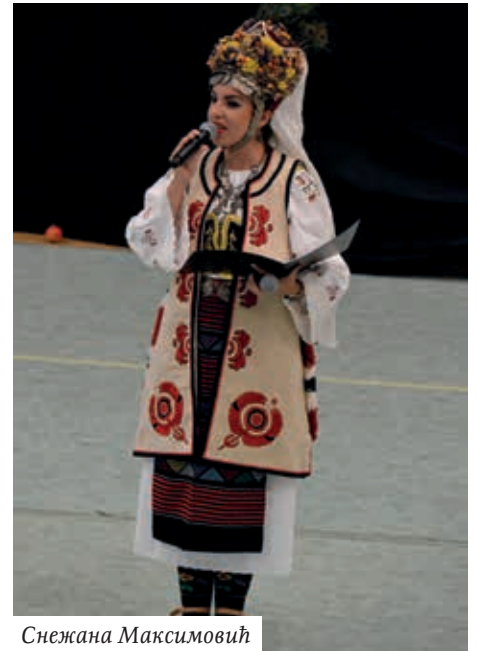
Узимајући у обзир ситуацију везану за Ковид-19 пандемију, све се одвијало у другачијим околностима и приликама, организатор, учесници у програму и посјетиоци поштовали су мјере у вези пандемије, али је и поред тога приличан број љубитеља народне игре и пјесме присуствовао овој лијепој приредби, која је на неки начин постала и симбол Храстника.

На самом почетку овог 18. Етно фестивала на позорницу је ступила пјевачка група Српског културног друштва „Сава” Храстник која је уз пратњу хармоникаша Марка Чушина извела сплет српских традиционалних пјесама.

Водитељ програма Снежана Максимовић у поздравном говору поздравила је посје-

тиоце и учеснике у програму, чланове свих друштва и рекла неколико ријечи о самом Фестивалу и значају игре, пјесме и музике које је сведено под једну заједничку ријеч „етно”, а ради се о веома широком спектру различитих жанрова неке области и поднебља. Након поздрава позвала је све присутне да бурним аплаузом поздраве сва друштва, односно све учеснике у програму а то су на овом Фестивалу били: Српско друштво „Др Младен Стојановић” Велење, Фолклорна група „Свобода” Трбовље, Српско културно хуманитарно друштво „Десанка Максимовић” Цеље, Плесна група „Shekaаа”, Српско просвјетно друштво „Никола Тесла” Постојна, Македонско културно друштво „Свети Кирил и Методиј” Крањ и домаћин СКД „Сава” Храстник.

Снежана Максимовић је споменула и оне без којих је тешко организовати овакве догађаје, и који се увијек нађу при руци и подржавају и помажу културне дјелатности, а то су: Општина Храстник, Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности, Стеklarна Храстник – Храстник 1860, Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Кокос

Снежана Максимовић

бар, Културно рекреациони центар Храстник, Мода Трбовље д.о.о, Сендвичарна д.о.о., и свима се у име организатора захвалила на пруженој подршци и помоћи а за дивну сценографију захвалила се Ради Чамбер.

Представници друштва

Снежана Максимовић поздравила и посебне госте, а то су: Блаж Ројко, координатор ЈСКД за општине Храстник и Трбовље, Сонибој Кнежак, посланик у Државном збору (парламенту) Републике Словеније, Владимир Кокановић, председник Савеза Срба Словеније, Душан Јовановић, секретар Савеза српских друштава Словеније, представници општинске управе, представници јавних завода у општини Храстник и представници културних друштава. Послије уводних говора и поздрава дошло је вријеме за игру и пјесму.

Пред почетак сваке кореографије водитељка је позвала по једног представника фолклорне групе да каже неколико

ријечи о самој кореографији, играма, пјевању и ношњи. Да се покажу шта могу и како могу прво се пружила прилика фолклорашима из Постојне, члановима Српског просвјетног друштва „Никола Тесла“ који су уз пјесме у колу одиграли игре са Озрена.

Из сусједног Трбовља стигла је Фолклорна група „Свобода“ која је извела „Белокрањске игре“ уз пратњу свог народног оркестра, и у кореографији приказали дио традиционалног обичаја из овог краја Словеније, односно из Беле Крајине.

На Етно фестивалу не иде без добре и јаке пјесме, у то се могла увјерити публика слушајући како чланови Пјевачке групе

Српског културно хуманитарног друштва „Десанка Максимовић“ из Цеља пјевају традиционалну и познату „Ојкачу“.

Из Цеља је дошла још једна група, и то Плесна група „Shekaа“ која је у првом наступу извела један дио оријенталних плесова, а њихова игра и костими били су веома интересантни за публику.

Опет пјесма, и опет Пјевачка група СКД „Сава“ Храстник са сплетом српских народних пјесама, а одмах након њих и чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић“ из Велења који су се прво представили пјесмом у извођењу женске пјевачке групе, а затим су фолклораша одиграли „Игре из Левча“.

СКД „Сава“ Храстник

Пјевачка група СКД „Сава“ Храстник

Пјесмом, и то оном „Крајишком” настави-ло се и у овом дијелу програма, а пјевачи из Цеља, чланови СКХД „Десанка Макси-мовић” и овај пут су показали своје гласо-ве и своје умијеће.

Плесна група „Shekaya” извела је још једну кореографију оријенталних плесо-ва, а фолклораши Македонског култур-ног друштва „Свети Кирил и Методиј” из Крања приказали су и одиграли, уз пратњу свог народног оркестра, кореографију „Венчек ората копата” која уз игру и пјес-му показује и дио народних обичаја.

И пред крај програма кренула је пјесма „Београдски мали пијаш” у извођењу пје-вачке групе СКД „Сава” Храстник, да би потом фолклораши одиграли игре из око-лине Београда.

Тако је завршен програмски дио Фестива-ла, односно наступи пјевачких и фолклор-

Фолклорна труппа „Свобода” Трбовље

Мушка пјевачка труппа СКХД „Десанка Максимовић” Цеље

СПД „Никола Тесла” Посојна

них група, а затим су Цвијетин Нешковић, предсједник СКД „Сава“ Храстник, Славица Трипуновић, члан друштва, и Кармен Врџачник Вукајловић, члан друштва, уз најаву Снежане Максимовић, подијелили захвалнице и поклоне представницима свих друштвава учесника у програму 18. Етно фестивала Храстник 2021.

Тако прође и овај 18. Етно фестивал, који је и поред свих невоља и труда изведен на прави начин, тако да могу бити задовољни и организатор, и публика и учесници у програму, а биће дана да буде још и боље и љепше.

Текст и фото: Душан Јовановић

КМД „Свети Кирил и Методиј“ Крањ

Плсена іруїа „Shekaya“ Целе

Sve zacrtane ciljeve i ostvarili

Srpsko kulturno društvo „Sava” Hrastnik po broju članova je malo društvo, ali po rezultatima svoga rada može da se mjeri sa velikim društvima. Nakon skoro godinu dana zabrane rada zbog pandemije Covid-19 članovi društva su jedva dočekali dozvolu, da ponovo počnu sa raznim aktivnostima.

Među prvima je počela pjevačka grupa sa radom što je rezultiralo i književno veče koje je organizovano u Hrastniku. Za pjevačkom se aktivirala i folklorna grupa. Željni igre i pjesme treninzi su se nizali, a sa njima i rezultati.

S obzirom na to da smo se vratili u formu nije bio problem odazvati se na brojne pozive društava koji su organizovali festivale. Pomenuću samo neke od naših dugogodišnjih prijatelja kojima smo se odazvali, to je Međimursko folklorno društvo „Ivan Car” iz Ljubljane.

Nastupili smo na njihovom, 8. Folklornom festivalu 19. juna 2021. u Kulturnom domu Črnuče, Ljubljana, sa pjevačkom grupom koja se predstavila sa tri pjesme i folklornom grupom sa koreografijom „Igre iz okoline Beograda”. Kao i uvijek njihovo gostoprinstvo se ne zaboravlja.

Odazvali smo se i na poziv naših dragih prijatelja Makedonaca, odnosno MKD „Kiril i Metodij“ Kranj. Nastupili smo na njihovom 23. Etno folk festivalu 26. juna 2021. u Gradu Khislstein u Kranju, sa pjevačkom i folklornom grupom. Bilo je kako i priliči organizatoru domaćinski, veselo, raspjevano i razigrano.

Vrhunac svega je da smo se uspjeli odazvati između dva naša festivala, odnosno na isti dan našeg, 18. Etno festivala na poziv Rudarsko etnološkog društva Brezno – Huda jama na njihov Festival knapovske kulture 4. jula 2021, Zavrata nad Laškim.

Naša pjevačka grupa se je predstavila sa tri pjesme. Organizatori su nam se srdačno zahvalili da smo uljepšali i obogatili svojim nastupom njihov festival.

Još sa bi se mogli da hvalimo sa našim radom i aktivnostima, ali pustićemo to za drugi put.

Slavica Tripunović

SKD „Sava“ Hrastnik u Laškom

SKD „Sava“ Hrastnik u Gradu Khislstein u Kranju

Други Младенови дани

Литерарно драмско вече у Велењу са занимљивим програмом

Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења у сарадњи са Српским културним друштвом „Петар Кочић“ из Крања и нашим пријатељем Драганом Арсенијевићем из Шоштања одржало је 10. јуна 2021. литерарно драмско вече у Vili Bianca у Велењу, веома пријатном и лијепом амбијенту за овакве и многе друге приредбе. Овај догађај је дио пројекта „Младенови дани“ и намијењен је промоцији литерарта, драмских уметника, сликара и других који се баве мало другачијом културом, а на жалост је запостављена и премало цијењена од нашег народа.

Наш програм отворили су Параскева и Његош Јауз са сплетом српских пјесама, да би након њиховог наступа преузео ријеч водитељ Дамљан Обрадовић и најавио Душана Јовановића, који ће извести драму под насловом „Пилипенда“. То је прича Симе Матавуља који никада није губио вјеру у човјека. Такви су ликови у причи „Пилипенда“, чија се комплексност види у вјерским осјећањима. Пилипенда је примјер постојаности у вјери и вјери у Бога – „српског Риста“. То је био храбри и пркосни далматински сељак православне

вјере који ни по коју цијену није хтио да прода своју вјеру, иако је живио тешким и мукотрпним животом. Више је волио да умре од глади него да изда своја увјерења и изгуби своју част. Основни мотив приповјетке је реалистички приказан тежак живот Срба у Далматинској Загори. Српски народ је живио у биједи и сиромаштву под сталним притиском аустроугарске власти и римокатоличког унијаћења.

Овдје сам навео само мали дио приче, како би читаоци могли да приближно знају о чему се ради. Ко разумно размишља схватиће како је захтјевно да драмски извођач успјешно протумачи и прикаже пишчеве ликове. Поред изговорених ријечи, извођач мора донијети и осјећања лика, а признаћемо да је то изразито захтјевно.

Дакле, коначно се појави, Душан Јовановић. Благо се наклони публици, изговори наслов приче и веома увјерљиво се претвори у Пилипенду. Тумачио је сваки лик са другачијим гласом. Запањујуће успјешно је наглашавао: жалост, весеље, љутњу и срџбу јунака. Текст је савршено научио, па је због тога могао публици увјерљиво приказати и међусобну свађу ликова, гдје се текст мора тачно наглашавати и брзо изго-

Душан Јовановић

варати. Наш Дуле је то тумачио са таквом лакоћом, као да се налази у непосредном разговору, изговарајући властите мисли. Наш глумац је у заносу причао и причао и погледавши на сат, пролазиле су минуте и минуте времена. Коначно је дошао до краја, и нормално, услиједио је громогласан аплауз публике.

Водитељ Дамљан Обрадовић и Рада Гашић

То је и нашем водитељу Дамљану дало елана, био је опуштенији јер га је напустила трема коју је имао на самом почетку. Програм је настављен са мушком пјевачком групом Српског друштва „Др Младен Стојановић“. То је био њихов први јавни наступ, што се на њима и видјело, били су мало заковани док није попустила трема. Отпјевали су двије пјесме „Гора божурова“ и „Мој драгане“. Посјетиоци су њихов труд наградили са аплаузом. Са тим је и завршен први дио програма.

Заједничка фотографија учесника у програму

Други дио програма започели смо са литерарним дјелима, наших гостију. Дамљан Обрадовић је прво прозвао нашег најмлађег члана, Вукашина Јауза, који се је одлучио наступити. Има само шест година. Кад је видио да се сви спремају, он је самоиницијативно изразио жељу да би и сам рецитовао. Како каже „кад могу сви могу и ја”. Кад је дошао на позорницу дјелово је мало уплашен, збуњен, вјероватно да је смио утећи да би и утекао али је сакупио храброст и изрецитовао пјесму Љубивоја Ршумовића „Оглас”, који и објављујемо у овом чланку.

Ја желим овим путем
Свима на знање да дам
Мене није родио нико
Ја сам се родио сам

Тату је родила баба
Бабу је донела рода
Тетка је пала с Марса
По живцима ми хода

Ја сам теткино чедо
Бабина слатка дика
Дедин јунак прави
Татина пљунута слика

Леп сам на свога ујку
А паметан на стрину
Ко ли ме таквог роди
Сви о томе брину

Зато желим овим путем
Свима на знање да дам
Мене није родио нико
Ја сам се родио сам

За своју храброст и рецитовање добио је најбољи аплауз.

Мушка њевачка група СД „Др Младен Стојановић“ Велење

Након тога водитељ је најавио Крстана Шућура. Крстана памтимо по томе да се стално одазива на наше позиве. Овај пут је за нас изабрао нешто посебно. Поводом осамдесет година почетка Другог свјетског рата и геноцида над Србима у Крајини. Поменуто је стратишта која не смијемо заборавити, Јадовно, Јасеновац, Бихаћ, Градишка, Козара... Пјесма је везана за период др Младена, по којем носи име наше друштво и првим цивилним жртвама Босанске крајине у Санском мосту 1941. године. Поема о 5000 убијених Срба у Шушњару. Тужна прича нашег народа.

После тога наставили смо мало веселије са нашим гостом и пријатељем Драганом Арсенијевићем. Добро му иде писање али има проблема са тремом док стоји али и то се ријеша са столицом. Наши гледаоци га памте највише по пјесми Банкомат. Овај пут нам је поред те своје пјесме изрецитовао још четири друге пјесме из своје збирке пјесама, које су трајно забиљежене у књизи.

Да би био програм још богатији и разноврснији, за то се побринуо Остоја Шобот. На позив нашег водитеља и Остоја Шобот је крочио на бину. Онако тихо, са лаганим кораком и књигом у руци, изишао је на бину и прво нас поздравио, ко што зна и онда одржао кратку бесједу и представио свој задњи роман „Свјетла у тами”. Познат је по томе да у својим дјелима користи језик и говор свога краја.

Остоја Шобот је прочитао један одломак из овог романа, публика га је у тишини послушала. Захвалили се организатору што му је омогућено да свој роман представи широј јавности. Водитељ Дамљан Обрадовић, позвао је све присутне да се после програма у галерији опширније упознају са садржајем романа и аутором.

За крај овог догађаја, водитељ позвао и Раду Гашић. Представила се нам са предивном пјесмом Мирка Поповића „Српкиња сам” Пјесму је кратка али пуна патриотског набоја.

Литерарно драмско вече смо закључили са подјелом диплома. Водитељ Дамљан позвао је све присутне да не одлазе кући, већ да нам се придруже у галерији гдје ћемо размијенити по неколико ријечи на тему данашњег догађаја. Сви присутни ће имати могућност да добију више информација око активног рада српских књижевника и литерата, који раде у Словенији а пишу на српском језику.

Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења примило је на дар роман „Свјетла у тами”, са посветом друштву. Књига је стављена у архив друштва.

У програму су учествовали: чланови Српског културног друштва „Петар Кочић” из Крања, чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења и Драган Арсенијевић из Шоштања.

Пројекат је реализиран уз помоћ Градске општине Велење, Vila Bianca, ТИЦ Велење и Pоhиštvo APCO.

Текст и фото: Јово Јауз

Остоја Шобот

Дамљан Обрадовић и Драган Арсенијевић

Отворена врата

Осми дани отворених врата српске културе у Велењу

Овогодишњи „Осми дани отворених врата српске културе у Велењу“ одржани су на устаљеном мјесту, у Равнама код Шоштања 20. јуна 2021.

Са тим пројектом сваке године завршавамо активности у Српском друштву „Др Младен Стојановић“ из Велења. Циљ пројекта је родитељима, пријатељима, гостима, спонзорима и младима приближити српску традицију, културно наслеђе, језик, игру и пјесму.

Екипа која је била задужена за извођење пројекта почела се окупљати у 9.30 сати, због припрема за дочек гостију. Да не би гости били гладни, побринули се Горан Арсенијевић, Милица Празник, Зорица Нишић, Данијела Митровић. Горан је био задужен за жар, Милица Празник за лонац, а Зорица Минић и Данијела Митровић за колаче. За столове и клупе Зоран Јауз, Алекса Радовановић, Лука Перовић, а своју помоћ понудила и Бранка Коси која је у кухињи помагала око припреме хране.

После свих тих припрема око дочека гостију и спремања дошло је и вријеме да се проба оно што се спремило за појести. После заједничког ручка и кратког одмора, позвани сви гости да нам се придруже и присуствују програму, који је припремљен за њих.

Уводни говор нам је одржала Андријана Самарцић и Тара Трипуновић из дјечје групе. Онда је слиједила дјечја екипа, која

је отпјевала четири дјечје пјесме и одиграли четири-пет кола која су научили на вјжбама. Дјеца су се први пут представила са својим радом и примила велик аплауз.

Тај викенд било је и других активности, а то је пројекат „Глас традиције”, који се почео изводити у петак, под менторством Снежане Максимовић и трајао три дана. Због тога смо у пројекат дани отворених врата српске културе у Велењу укључили и пројекат „Глас традиције”, да гости имају могућност да се упознају и у стварности доживе како се ради и учи пјевање. Поред наше мушке пјевачке групе, ту су били присутни и чланови Српског културног друштва „Сава” из Храстника, и њихове дјевојке, које су судјеловале у пројекту „Глас традиције”, тако да се представила и женска пјевачка група са шест пјесама.

Гости су са виђеним били задовољни и дали изјаву да су они мислили да је човјек рођен са слухом пјевања, а не да се пјевање учи. После тога сви присутни одиграли су неколико кола и отишли да се друже уз пјевање и музику у живо, за коју су се побринули Јуро и Анкица Ченгија.

Због епидемије Корона вируса, нисмо очекивали толики одзив гостију. Промоција пројекта је била скромна, а одзив какав нисмо очекивали. Позитивно смо били изненађени!!!

Хвала свима, који су се одазвали на позив, а било их је заиста доста, а и спонзорима без којих не би било реализације.

Спонзори: ЈСКД, Градска општина Велење, АРСО stavbno pohištvo, Рачуноводство Игор Центрих

Текст и фото: Јово Јауз

Видовдански сабор 2021

У организацији Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења и у сарадњи са Српским културним друштвом „Петар Кочић” из Крања одржан је Видовдански сабор 2021

Видовдански сабор 2021 одвијао се у дивним просторима Вила Бјанка Велење, 2. 7. 2021. уз присуство чланова друштва и гостију који су са великом пажњом испратили овај догађај, поштујући све мјере везане на пандемију корона вируса.

Програм Видовданског сабора 2021 почео је пјесмом „Хвала Богу, хвала јединоме” у извођењу Снежане Максимовић, а сама пјесма је већ на почетку дирнула у срце како публику тако и извођаче програма.

Снежана Максимовић је учествовала као пјевач, водитељ програма и рецитатор, а у најави је прво поздравила све присутне напоменувши организатора овог важног догађаја и захвалила се публици на одзиву и заинтересованости за програм ове вечери, као и учесницима у програму. У наставку свог уводног и поздравног говора истакла је значај Видовдана „који је у календару записан црвеним словима, црвеним од крви косовских мученика”. Навела је да „значај Видовдана за српски народ проистиче из историјских догађаја који су везани за тај датум. Од свих најзначајнији је Косовски бој, погибија кнеза Лазара и пропаст српског царства”. Рекла је такође да је „Видовдан посебно занимљив зато што се преплићу историјске чињенице са народним обичајима и веровањима оличеним у развоју косовског мита, упоредно са култовима старог словенског божанства Вида. За оне који не знају Вид је сматран

врховним божанством – богом над боговима, а сви други богови тек полубоговима. Међу Србима и свим Словенима веровало се да је Вид свевидеће божанство па се Видовдан сматра празником за очи, односно празником који отвара очи”. На крају уводног излагања нагласила је да „славећи Видовдан, славећи светог кнеза Лазара и свете косовске мученике, слаavimo победу живота над смрћу”.

Представљајући учеснике у програму истакла је да је „човек дружевно биће, па тако ни доживљај ове вечери не би био потпун кад са нама не би били драги гости и пријатељи који ће нам говорити нешто више о самом Видовдану”, а то су били Душан Јовановић који је говорио текст Аве Јустина Поповића из 1966. године „Беседа о светој Србији”, рецитовао заједно са Снежаном Максимовић пјесме о Видовдану, затим Рада Гашић која је исто тако рецитовала пјесме посвећене овом важном догађају, затим је представила Остоју Шобота који је говорио одломке монодраме а међу извођачима био је и млади гуслар Давор Вулевић.

Након уводне пјесме и поздравног говора Снежане Максимовић на сцену је ступио Душан Јовановић који је говорио текст Аве Јустина Поповића „Беседа о светој Србији”, посвећен Видовдану, Србији и српском народу у цјелини. У овој поруци Ава Јустин Поповић нам поручује шта

као народ и појединци треба да чинимо и да радимо на коначном стварању Свете Србије, чији су почетници Свети Немањићи, од Светога Саве и оца његовог Стефана Немање – Симеона Мироточивог, до цара Лазара Косовског.

Снежана Максимовић је најавила дио програма у којем су извођачи рецитовали пјесме посвећене Видовдану. Душан Јовановић је рецитовао стихове Матије Бећковића „Косово поље”, а Снежана Максимовић стихове Милице Бакрач „Песма о драгој”, да би потом Душан Јовановић говорио стихове Милана Ракић „На Газиместану”, а Снежана Максимовић читала пјесму Миланке Голубовић „Над колевком Балкана”, Рада Гашић је рецитовала пјесму „Видовдан” коју је написао Радоман Мајо Крговић.

На крају овог рецитаторског дијела Душан Јовановић је рецитовао пјесму Веселина Целетовића Павлова „Сањао сам Косовку девојку”, Снежана Максимовић пјесму Десанке Максимовић „Грачанице”.

У другом дијелу програма Снежана Максимовић је навела да су „бројни обичаји и светковине везани су за Видовдан. Поменућу их неколико. Видовдан важи и као дан прорицања и гатања, најчешће уз помоћ траве вид, познате у народу и као видац, видич, видовка, видовчица, тако девојке често

Снежана Максимовић, Остоја Шобот, Рада Гашић, Душан Јовановић и Давор Вулевић

призивају врховно божанство – Светога Вида. На Видовдан се према књигама и веровањима не ради у пољу – да кукуруз заметне клипове, ни у винограду – да се грозђе не сасуши и отпадне. Тога дана треба пробати зрело воће, верује се и да на Видовдан ваља започети ручне радове – плетење и везење”.

Радоман Мајо Крговић: Видовдан

Видовдан а поље Косово
На њему Лазар са војском стоји.
Највећа сила иде на њега
А он је чека смрти се не боји.

Брани светиње слободу брани
Вредност је то од живота већа
Живот дати у борби овој
То није страдање то је срећа.

Царство земаљско за царство неба.
Југовићи, Милош и Лазар даје
За малена је царство земаљско
А Небеско царство вјечно траје

Вјекови прођоше од Косовског боја
А Лазар живи и Милош са њиме
И докле год Срба има
Спомињаће се њихово име.

Точак историје у круг се врти
Поново се битка за Косово бије
Највеће силе овога свијета
Косово желе отет од Србије

Ако нам отму Косово наше
Бићемо тијело али без душе
Ако нам узму светиње наше
Неће их чувати већ ће да их руше

Па зато Косово нећемо дати
То сило свјетска, ти мораш знати
И сваку цијену Србин је спреман
За слободу своју да плати.

Нагласила је такође да „је то важан датум у колективној свести српског народа и један од темеља колективног идентитета. Символизује према том концепту слободу, отпор туђину, неговање патриотизма, националног бића, витештва и херојства,

Гуслар Давор Вулевић

али и прекретницу после периода успона под владарима из династије Немањића”.

Остоја Шобот је прво навео да је његов говор повезан са данашњицом и истакао да постоје на западу мрачне силе које желе да поразе читаво човјечанство, да отму и униште слободу коју нам је Творац дао. Повезујући друге историјске догађаје и чињенице са Видовданом, а нарочито догађаје и чињенице везане за смрт и васкрснуће, говорио одломке из монодраме „Сократова смрт” од највећег Сократовог ученика Платона.

Најављујући трећи дио програма Снежана Максимовић је истакла значај музике, свирке и пјевања у српском народу, као и инструмената који су пратили пјесму и игра „наводећи старе српске инструменте фрулу, дудук, гајде, двојнице, дилле, гусле истичући да је пјесма пратила српски народ свуда „на свадбама, зборовима, крштењима увек и свугде играло се и певало уз музику”, „али наши млади истински чувари српске традиције овде у Словенији не дозвољавају да се заборави најстарије српско певање на Балкану, певање у глас, певање уз гусле, јер како кажу свачија се историја пише, српска пева и ничија више”.

Давор Вулевић, млади гуслар је отпјевао пјесму из Косовског циклуса и својим пјевањем и звуком гусала употпунио овај програм, а уједно и наставио традицију пјевања уз гусле, јер су гусле као што је већ наведено најстарији српски инструмент, а десетерац нешто јединствено и присутно само у српском језику.

У наставку програма, након дивне пјесме и гусала, Снежана Максимовић је рецитовала пјесму Зорке Стојановић „Дозивање из Грачанице”, Душан Јовановић је говорио стихове Чедомира Миленовића „На Косово магла пала”, Снежана Максимовић читала пјесму Зорке Чордашевић „Кренули су Обилићи”, а Рада Гашић пјесму Мирјане Булатовић „Ако је неком срце стало”, да би рецитовале било завршено пјесмама Милана Ракића „Божур” и Милутина Бојића „Молитва”.

На крају овог можда по некима скромног, али свакако интересантног програма, Снежана Максимовић је рекла да „како се могло чути у програму, нашем народу није било лако. Изгубили су завичај, домове, манастире, цркве и многе друге материјалне ствари, али су успели сачувати оно највредније, традицију и духовност која наставља да се преноси, да се обнавља и да живи на нове, младе нараштаје”, „прича о нашим жртвама није историја, култура у било ком виду, већ наш живот, сећање на претке није пуко сећање и помињање, већ заједнички живот у духовној заједници живих и мртвих, без обзира на то што наше огњиште није страдалничко, ми смо потомци жртава и наша обавеза и хтење је да стихом прозашлим из историјског документа и литературе, ту нашу духовну заједницу оснажимо”. У име Српског друштва „Др Младен Стојановић” захвалила се присутнима на посјети а извођачима на учешћу у програму.

Душан Јовановић

Текст: Душан Јовановић
Фото: Јово Јауз

У три дана три пројекта

Видовдански сабор у Велењу

Због пандемије корона вируса и очекивања да ће у септембру бити поновно закључавање друштава, Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења одлучило да се ангажујемо у што више пројеката. За крај наше сезоне 2020/2021 у јулу 2, 3, 4. јул 2021. одрадили смо у три дана три пројекта.

За мање од мјесец дана (јун-јул), започели и судјеловали у девет пројеката. Велење, Храстник и Крањ. Литерарно драмско музичко вече – Храстник (гостовање), Литерарно драмско вече Vila Bianca – Велење (пројекат друштва), Глас традиције – Велење (пројекат друштва), Дан отворених врата српске културе у Велењу (пројекат друштва), Кочићеви дани 2021 – Крањ – Изложба змијањског веза (гостовање), „Охранимо идентитет“, почетак пројекта – Велење (пројекат друштва), 1. Видовдански сабор 2021 - Велење (пројекат друштва), 17. етно фестивал 2021 – Храстник (гостовање), 18. етно фестивал 2021 – Храстник (гостовање).

Започели смо 2. јула 2021. са нашим литерарним пројектом 1. Видовдански сабор у Велењу, који је дио већег литерарно драмског пројекта 2. Младенови дани. Видовдански сабор одвијао се у просторијама Vila Bianca, која је намијењена искључиво тој врсти приредбе. О самом 1. Видовданском сабору 2021 нешто више у посебном чланку овог броја Мостова

17. етно фестивал Храстник 2020

Због затварања и забране организације било каквих културних догађаја, па и 17.

Снежана Максимовић, и Алекса Радовановић

Етно фестивала Храстник у 2020. години, фестивал је пребачен и одржан 2021. године, 3. јула 2021. у Спортској дворани Храстник. На позив наших пријатеља из Српског културног друштва „Сава“ из Храстника, Цвјетина Нешковића и Славице Трипуновић, Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења се радо одазвало.

У тим тешким временима када сви откажују наступе и гостовања потребна је промоција српске културе и обичаја. Нека и други виде да смо активни. Наступили смо са седам парова.

Наша друштва већ 16 година успјешно сарађују и дјелују као једно, зато нас ни ово гостовање није мимоишло. То наше пријатељство бранимо и данас, зато се

радо одазовемо на позиве СКД „Сава“ и дамо вјетар у леђа њиховој организацији Етно фестивала Храстник. Наша сарадња је и овај пут унапријеђена тако, да су се женској пјевачкој групи СКД „Сава“ из Храстника придружиле и наше дјевојке из Српског друштва „Др Младен Стојановић“ из Велења и с тиме уљепшале сам догађај. На 17. Етно фестивалу учествовале су фолклорне и пјевачке групе: Српско културно друштво „Сава“ из Храстника, организатор и домаћин, Српско друштво „Др Младен Стојановић“ Велење, Руско културно умјетничко друштво „Талисман“ Шкофја Лока, Културно друштво „Сеножешки тамбураши“ Долско при Љубљани, Туристичко друштво „Долско“ Дол при Љубљани, Међимурско културно умјетничко друштво „Иван Цар“ Љубљана.

За усјомену

Не знам када, ако не сад, требамо изаћи у сусрет нашим друштвима и подржати пројекте. Хвала СКД Сава из Храстника на организацији.

18. етно фестивал Храстник 2021
Није прошло ни 24 сата, а ево нас поново у Храстнику код наших домаћина Српског културног друштва „Сава“ из Храстника. Овај пут је био регуларни 18. Етно фестивал Храстник. Фестивал је одржан 4. јула 2021, такође у Спортској дворани Храстник, и то је наша задња активност у сезони 2020/2021.

На пробу смо каснили јер смо већ дан раније знали како изгледају пробе и организација. Публици и домаћину смо се представили са пјесмом „Синоћ коњи не дођоше“ и „Играма из Левча“, Шумадија. Овај пут све је било мало другачије. Водитељка Снежана Максимовић све је мало „закомпликовала“ али и ту смо се снашли. Прије наступа сваког друштва прозвала је некога из друштва да представи друштво или себе и свој активни рад у друштву. Овај пута та част припала је Алекси Ра-

Фолклорна група СД „Др Младен Стојановић“ Велење са најмлађим чланом

довановићу из Гуче. Алекса није рођен у Словенији, у Словенију је дошао на факултет заједно са братом од тетке, Луком Перовићем, прије отприлике три године и обојица су активна у Српском друштву

„Др Младен Стојановић“ из Велење. Своје прве кораке српских игара започели су у Словенији.

После уводног испитивања Снежане Максимовић запјевале су дјевојке а на то и заиграли и ми игре из Левча. Добили смо велик аплауз што због нас, а што и због Вукашина Јауза. Дан раније док смо сви били у српској народној ношњи, он је дошао тужан, сузних очију и закукао што су сви чланови у ношњама а он није. Има само шест година и изразио је жељу да би он волио наступити заједно са великим, онај дио кореографије што зна. Ту жељу смо му испунили. Обукли смо га у ношњу и омогућили му наступ. После одиграна две кола која је знао у кореографији истрачао је из кола као муња и примио громозански аплауз публике. Био је најмлађи учесник од свих фолклораша на Фестивалу. На младима свијет стоји.

Фолклорна група СД „Др Младен Стојановић“ Велење

На 18. Етно фестивалу Храстник било је присутно много наших пријатеља и друштава што дан раније није било. Било нам је много драго јер се са многима нисмо видјели дуже од двије године. Послије наступа и подјела захвалница чланови свих друштава заиграли су коло..

У програму 18. Етно фестивала Храстник 2021 учествовали су: Српско друштво „Др Младен Стојановић“ Велење, Фолклорна група „Свобода“ Трбовље, Српско културно и хуманитарно друштво „Десанка Максимовић“ Цеље, Плесна група „Схекава“ Цеље, Српско просвјетно друштво „Никола Тесла“ Постојна, Македонско културно друштво „Свети Кирил и Методиј“ из Крања и Српско културно друштво „Сава“ Храстник – организатор и домаћин Фестивала. Хвала организатору на позиву и гостопримству.

Женска пјевачка група СД „Др Младен Стојановић“ Велење

Традиција у очима деце

Чланови СКУД „Видовдан” учествовали на још једном ликовном конкурс

Пратиоцима нашег друштва добро је познато, да СКУД „Видовдан” пуно труда улаже у раду са дечијим групама и ради на томе, да активности тих група прошири и изван оквира дворане и самог фолклора.

Из тог разлога смо се и овога пута одазвали позиву да узмемо учешће на ликовном конкурс за децу под називом „Традиција у очима деце”. Идеја конкурса, који је

реализовао Центар за очување културе и традиције „Јеврем Обреновић” из Шапца, била је да се дечији поглед на традицију и фолклорну уметност исказа кроз ликовне креације, користећи било коју од техника цртања и сликања.

Добивши позив за учешће одмах смо кренули у акцију. Све заинтересоване чланове дечијег ансамбла окупили смо у друштвеним просторијама, где су у оквиру радионице имали прилику да креирају свој ликовни рад. Вођени својим досадашњим фолклорним искуствима и маштом, наше

чланице Теодора, Катарина, Леонора, Софија, Кристина, Дуња, Николина и Марија биле су јако продуктивне па су своје цртеже успеле да заврше и пре завршетка радионице. Радове смо тако на конкурс послали већ следећег дана.

Будући да се је конкурс тек недавно завршио те да је оцењивање радова још увек у току, унапред честитамо победницима, као и свој деци која су на конкурс учествовала, а посебно нашим горе поменутичким чланицама. Браво!

Текст: Данијел Серчић
Фото: архив друштва

Пикник СКУД Видовдан

Излетиште и базени „Илирија”, Љубљана – 19. јун 2021

Као и сваке, тако су се и ове године чланови СКУД „Видовдан” из Љубљане окупили на већ свима нама познатом мјесту – базенима „Илирија” у Љубљани.

Наше традиционално окупљање илити како га ми називамо – пикник, је идеалан начин за завршетак фолклорне сезоне и дружење свих генерација Видовданаца,

као и јачање остварених и стварање нових пријатељстава. А пошто је сезона која је иза нас била много другачија него обично, нисмо имали ни потребе да је затварамо, већ је циљ пикника био, прије свега, да се посветимо дружењу, као и да послуже дужег времена дамо себи одушка и видимо пријатеље које дуго нисмо видјели.

Заборављајући на тренутну ситуацију која нас је све задесила, вријеме нас је током

цијелог дана одлично послужило, а самим тим и додатно орасположило. Иако су биле поприлично високе температуре, ни то нам није стварало проблем јер су одмах поред пикник простора и велики базени на којима су се наши чланови преко дана „расхлађивали”.

Поред lijepo уређеног простора за роштиљање, добре хране и пића - уз котлић, који је ове године био новина на пикнику, наши чланови су искористили овај „опуштајући” дан и да ојачају своје одбојкашке стратегије и окушају се у осталим спортским активностима уз добру музику која нас је пратила цијелог дана.

А наравно, као и обично, није изостало ни показивање фолклорног умијећа и научених кореографија од стране свих фолклорних група друштва уз овације највјерније публике, наших најмилијих, који су уживали гледајући наша разиграна срца.

Овакво цијелодневно дружење је једно дивно искуство и догађај који се еуфорично очекује кроз све генерације наших чланова – а пошто је свима нама остало у сјећању, да су наши пикници нешто што се не пропушта, неријетко нас изненаде и наши некадашњи чланови који се придруже дружењу, игри, пјесми и осталим активностима.

Завршетком ове, мало другачије сезоне, смо се осврнули на све лијепе и оне мање лијепе тренутке које смо преживјели заједничким снагама те који нас чине још јачима и спремнијима за нову, надамо се много активнију, сезону.

Текст: Анђела Рајлић
Фото: архив друштва

Кочићеве културни дани

Културна манифестација „12. Кочићеве културни дани 2021“ изведена је у термину од 12. до 20. јуна ове године у Крају.

Литерарно вече

На отварању „12. Кочићевих културних дана 2021“, 12. јуна 2021. у просторима друштва предсједник Крстан Шућур, обраћајући се члановима друштва, посјетиоцима и учесницима у програму рекао следеће: „Поштовани чланови, ево већ скоро петнаест мјесеци радимо у условима проузрокованим епидемијом Ковид-19, борећи се за своје здравље и здравље својих ближњих, ускраћени за најважније право човјека, на слободу у свим условима, навикама и потребама за кретање, путовање и слично. И наше друштво, као и друга претрпјели су велике посљедице. Немамо вјежби, наступа, путовања, радимо оно што можемо. Борили смо се да очувамо друштво и ту су бројни чланови дали велику подршку. Похвално је што се људи, чланови, донатори, пријатељи брину да друштво помогну да преживи. Радимо оно што нам дозвољавају и тако смо за ову годину у вези са „12. Кочићевим културним данима 2021“ поставили ову рецитацију. Било је већ и неких других догађаја и гостовања код наших друштава, у Храстнику и Велењу“. На крају свог уводног и поздравног излагања Крстан Шућур је изнио план цијеле манифестације посвећене „12. Кочићевим културним данима 2021“.

За отварање манифестације у просторијама друштва, што је био први догађај у склопу овогодишњих „Кочићевих културних дана“, постављена је изложба Змијањског веза, који је под заштитом агенције Уједињених нација „УНЕСКО“ као нематеријално културно добро, које припада просторима Змијања и Босан-

Крстан Шућур и др Васо Предојевић

ске Крајине, гдје живи српски народ. Такође постављена је изложба фотографија Крајине, а посебно мјесто је дато одржавању Змијањске и Грмечке кориде, борбе бикова и народног саборовања. Пејзажи тих крајева и неке историјске знаменитости, биле су у опусу изложбе. Изложба ће бити отворена до 1. 10. 2021. у просторијама друштва, а на закључној манифестацији 20. јуна, дио изложбе представљен је посјетиоцима.

У другом дијелу програма „Кочићевих културних дана“, истог дана, приређено је „Литерарно вече“, а у програму су учествовали др Васо Предојевић, Рада Гашић, Остоја Шобот, Радослав Милановић, Крстан Шућур и Душан Јовановић.

Након представљања учесника Остоја Шобот је, напоменувши да „Кочићеве дани“ не могу без помена Петра Кочића, прочитао писмо које је Петар Кочић упутио својој жени Милки, а које овдје преносимо: „Милки Кочић у Бању Луку, Сарајево, 24. III 1911.

Драга моја Милка, Примео сам Твоје писмо. Хвала Ти на обавјештењу. Ја сам

знам да Ти је тешко са Слободаном, али шта ћеш: дијете је дијете, мора се трпјети. У нас се у Сабору ухватила велика цефа. Босански католици хоће да нас све уз припомоћ Турака похрвате, а Турци уз припомоћ католика хоће да кмета и сељака за вјечита времена заробе. Кроз који дан доћи ће аграрно питање. Морам бити овдје, јер се бојим да нас народ не назове издајницима. Пази на се и на Слободана. Поздрави Лепу и Ђорђу. Све вас топло грли и љуби П. Кочић“.

Рада Гашић је одрецитовала пјесму Мирка Поповића „Српкиња сам“, а Радослав Милановић је читао стихове из своје збирке „Пјесмом кроз живот“, односно пјесму „Сви будимо тамо“. Душан Јовановић је рецитовао „Бесмртну песму“ Мирослава Мике Антића.

Остоја Шобот је говорио о језику а Крстан Шућур рецитовао стихове, да би потом најавио др Васу Предојевића, односно назначио промоцију његове нове књиге, монографије „Предојевић главица – село на Грмеч гори“. Др Васо Предојевић је веома опширно и детаљно говорио о своме дјелу, о самој идеји о настанку књиге, као и свему томе што је сlijедило до завршетка овог подухвата. У кратким цртама изнио је и неколико детаља из самог садржаја монографије. Поред ове књиге др Васо Предојевић је изложио и своју збирку пјесама под називом „Сањар на путу наде“. Крстан Шућур и Остоја Шобот су коментарисали ова остварења и заједно са публиком постављали питања на која је др Предојевић одговарао.

Након промоције поново се вратило поезији, а Радослав Милановић је читао стихове своје пјесме „Живот на истоку“, а Душан Јовановић говорио стихове Добрише Ерића и његове пјесме „Писмо учитељу“.

У задњем дијелу ове Литерарне вечери Милан Аксентијевић је говорио о про-

Литерарно вече

блемима који су још увијек присутно код Срба у Словеније, са посебним нагласком на проблем „избрисаних“ који траје ево већ тридесет година.

Кочићев сабор

Слободно се може рећи да је културна манифестација „12. Кочићеве културни дани“ одржана и завршена као „сабор“. У недјељу 20. јуна на Полици код Крања, у спортско-рекреационом центру одржан је сусрет чланова, гдје су у програму учествовали представници СПД „Никола Тесла“ Постојна, Удружење гуслара Словеније, СКПД „Свети Сава“ Крањ, а присутни су били и чланови КД „Брдо“ Крањ.

Чланови драмских секција су посебно одушевили преко 100 посјетилаца. Гојко Лазић из СПД „Никола Тесла“ је уз двије монодраме, посебно „Банкомат“, протресао бројне посјетиоце. Душан Јовановић, монодрамом „Пилипенда“, на текст приповијетке Симе Матавуља, с пажњом публике очарао је све. Млади гуслар Давид Радишић, члан Удружења гуслара

Млади гуслар Давид Радишић

Словеније, извео је пјесму посвећену Видовдану и Косовском боју, а касније је уз помоћ гуслара Паје Вученовића и других пјевача отпјевао још неколико

српских патриотских и народних пјесма, што је наишло на веома добар одзив публике. Иако је изостао велики концерт фолклора и пјевања, ветерани и пјевачи из нашег друштва извели су краћи програм, што је публика поздравила и на крају укључујући се у велико коло „Игре из Шумадије и Поткозарја“.

Гојко Лазић

Учесници у програму, заслужни чланови друштва за рад и пријатељи, донатори друштва, добили су писмене захвалнице. Пријатељи друштва, чланови и донатори, побринули су својим прилозима и поклонима да је одржана и томбола у жељи да се помогне друштву да успјешније ради. Настављено је дружење уз неке спортске игре, као бацање камена с рамена, скок у даљ и вуча конопца. Дружење је настављено до касних вечерњих сати уз пјесму, игру и „бањалучки роштиљ“, а вриједни чланови нашег друштва побринули су да сви посјетиоци буду послужени и задовољни.

Слободно се може рећи да је манифестација успјела, задовољни су сви посјетиоци и учесници у програму, чланови друштва, жељели су да се вратимо у нормалне услове након више од године дана. Друштво упућује захвалност свим друштвима и ССДС, члановима и пријатељима друштва да су допринијели да је манифестација успјела.

Истини за вољу, морамо признати да нисмо у цјелини успјели поставити садржај програма, изостао нам је концерт игара и пјесама, гдје је редовно учествовало пет-шест фолклорних и пјевачких група. Разлог томе су посљедице и мјере у вези са епидемијом Ковид-19, кад многе групе нису више од године дана вјежбале, а пред организацију манифестације услови нису дозвољавали планирање већих манифестација.

Пјевачка група

Текст: Крстан Шућур
Фото: Душан Јовановић

Књижевни сусрети „Шушњар 21“

Међународни књижевни сусрети Шушњар 21 и Корчаница у БиХ, Републици Српској у овој години дочекани су након двије године изостанка, због епидемије „Цовид 19“.

Корчаница

Већ дванаест година књижевници из Словеније, који дјелују у оквиру Секције српских књижевника у СКД „Петар Кочић“, и ове године су организовано кренули на пут.

Међународни књижевни сусрети „Шушњар“, окупљају књижевнике из Републике Српске, ФБиХ, Србије, Црне Горе и Словеније. Поред „Шушњара“ у Оштрој луци и Санском Мосту одржани су 31. јула 2021. и књижевни сусрети у Подгрмечкој Корчаници, Јасеници, општина Сански Мост, ФБиХ.

То су трећи сусрети, гдје се жели на тим падинама, пространствима планина и лугова, а и лијепим равницама, међу становништвом које се тамо враћа из избјеглиштва, оживјети писана ријеч.

Међу значајним бројем књижевника с тих простора, расељених по бијелом свијету, иницијатор др Васо Предојевић и Оља Ернаут, председница Културног друштва

„Завичај“, које је и организатор сусрета и успоставило је и библиотеку у Лушци Паланци, гдје је и сједиште локалне заједнице на тим просторима. Као редовни члан удружења књижевника Републике Српске др Предојевић, уз велико залагање, успешно је окупио десетак књижевника из Републике Српске, Србије и Словеније, гдје је добио и непосредну подршку СКД „Петар Кочић“ из Крања, који је и активни члан тога удружења.

Мјесто одржавања сусрета Корчаница, је препознатљиво, гдје је у вријеме 2. свјетског рата била прва партизанска болница, до деведесетих година то је било мјесто бројних окупљања и манифестација.

Сусрети су уз познате књижевнике и скоро стотину и педесет других посјетилаца уз културни програм, одржани уз велико задовољство учесника и посјетилаца. Програм је успешно представио и водио Михајло Орловић, књижевник, новинар и публициста из Бање Луке.

„Шушњар 21“

Међународни књижевни сусрети почели су 1974. године у Санском Мосту, слиједили су прекиди, а од 1995. године редовно се одржавају у општини Оштра Лука.

Одржавање књижевних сусрета „Шушњар“ за велики број књижевника из Републике Српске, Србије и средина гдје Срби живе, представља завичајну, домољубну и историјску преокупацију учешћа и сјећања.

Потребно је подсетити да ове године обиљежавамо и 80 година од почетка Другог свјетског рата. Те 1941. године, када је 10. априла основана Независна држава Хрватска (НДХ), на просторима Крајине, гдје су Срби живјели, извршена је окупација и почело се пројектом брисања Срба с тих простора.

Углавном су успостављани логори и цивилно становништво је одвођено у логоре и убијано. Поред простора Бихаћа, Сански Мост је било стражиште тих догађања. Већ 6. маја 1941. у близини Санског Моста, у

Књижевници - учесници у програму

насељу Сјенокос, међу селима Кијево и Трамошња, дошло је до насиља од страна формација НДХ и 6.маја је становништво дало отпор и дошло је до првог оружаног сукоба.

На подручју општине Сански Мост дошло је до масовног одвођења цивила у логор Шушњар, три километра центра града и тамо су масовно убијани.

По провјереним и потврђеним подацима тамо је страдало око 5.500 цивила, од тога 50 Јевреја и десетина Рома. Међу страдалим цивилима били су и старци, жене и дјеца. То се догађало док још није било партизанског покрета нити борбених сукоба.

Овогодишњи књижевни сусрети „Шушњар 21“ одржани су у Оштрој Луци 1. августа, уз учешће књижевника из Србије, Републике Српске и Словеније. Ове године је додијелена само награда „Шушњар 21“, а добитник награде је Горан Врачар, књижевник из Источног Сарајева, за књигу пјесама „Кад ђаво крви зажели“.

У образложењу жирија, наведено је да је Врачар посљедњи отаџбински рат деведесетих видео уживо и који је тај рат опјевао. У његовим пјесмама нема мржње и он је национално освијешћен пјесник. У програму су учествовали сви гостујући књижевници уз пригодан културни програм.

Из Словеније су учествовали др Васо Предејевић, Винко Пиљагић и Раде Илић. На сусретима, на штанду СКД „Петар Кочић“, представили смо остварења српских књижевника у Словенији, посебна пажња пос-

Шушњар 2021

већена је издању Остоје Шобота „Свјетла у тами“. Представили смо такође и информативну дјелатност Срба у Словенији, друштва и Савеза српских друштва Словеније. Разговоре умјесто аутора водио је и предсједник друштва Шушњар, а бројним посетиоцима смо поклонили књиге наших аутора и Новине српске „Мостови“.

Чланови нашег друштва и гости књижевници су задовољни учешћем и дружењем с књижевницима, гдје су обogaћена искуства. Наше учешће је финансијски подржао Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности.

Текст: Крстан Шушњар
Фото: архив учесника

Сљедећи дан била је посјета на Шушњару и поетски помен, као и угошћавање у Оштрој Луци поводом славе општине.

Корчаница

Ипак се окреће

Упркос пандемији Ковид-19 и мјерама у вези са тим, ипак се понешто урадило, тако да је друштво наставило свој дјеловање

Ево, ускоро ће двије године од епидемије Ковид-19, а то је узроковало да је у раду већине друштава дошло до потпуног застија. То је зауставило бројне програме и пројекте, непосредно учешће свих узраста чланства рада по секцијама. Сигурно је ту посебно погођена нало замислити да неће бити концерата, фестивала, путовања по државама Европе и угошћавања културних стваралаца у Словенији.

Мислили смо да ће то кратко трајати, а појављивали су се и термини, када се могло барем вјежбати и понека културна манифестација извести. Ту су се издвојила нека друштва и стално тражила могућност организовања догађаја и гостовања, наступа и измјене гостовања. Наведено стање довело је и до тешке финансијске ситуације за већи број друштва.

Већ у прошлој години бројна друштва су осјетила, да иако суфинансијери у Словенији, локалне заједнице, Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности (ЈСКД), Министарство културе и информисања Србије, Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, нису умањили подршке за суфинансирање, али је због мјера надлежних органа било немогуће, у већини случајева, било шта организовати и реализовати.

Тако су друштва остала без веома битних извора суфинансирања свог дјеловања, а остале су обавезе да друштва одрже, да се сачувају, остали су трошкови за просторије, одржавање и допуне опреме и друге

Младенови дани у Велењу

обавезе, а посебно задржавање чланства, које активно ради на културним програмима по секцијама, освјежити програме и извести, осмислити манифестације.

У Српском културном друштву „Петар Кочић”, потрудили смо се да очувамо чланство, приступимо програму рада, а сам програм рада друштва омогућавао је да смо на неким подручјима, као што је литерарно, позоришно и музичко били поприлично успјешни. Секције, односно групе, су вјежбале, постављале нове садржаје, а организовали смо и неке догађаје, гостовања и угошћавања, прилагођено условима. Већ од 10. априла 2021, када је могло да се окупа десет лица, створени су услови и приступиле су секције вјежбању, ту је драмска започела, а фолклорна група ветерана је у мају започела са вјежбама.

Гостовање у Храстнику

Већ 26. маја 2021. године у Храстнику код Српског културног друштва „Сава”, наступили смо са рецитацијама и представили роман књижевника Остоје Шобота „Свјетла у тами”. Домаћин је на једној локацији исто вече извео два програма, а након тога било је пријатно дружење и добар одзив, чланства и публике. „Кочићеви културни дани 2021”, изведени су у јуну и о томе је посебан чланак у овом броју „Мостова”.

„Поздрав лџету” (Pozdrav poletju)

У Крању је у организацији Завода за спорт, културу и туризам, Савеза културних друштава Крања и ЈСКД ОИ Крањ 19. јуна 2021. одржана велика културна манифестација под наведеним слоганом. У програму су учествовала сва три српска друштва из Крања, КД „Брдо”, СКПД „Свети Сава” и СКД „Петар Кочић”, као и знатан број словеначких друштава и цивилних удружења, (то је била и молба организатора), да се нешто понуди грађанима након годину дана.

СКД „Петар Кочић” је наступило с литерарним садржајем, рецитације и монодраме. На штанду смо представили друштво (ношње, књиге, а понудили смо и културне специјалитете из завичаја наших чланова, нормално уз шљивицу).

Гостовања у Велењу

Чланови наше Литерарно-драмске секције два пута су гостовали у Велењу код Српског друштва „Др Младен Стојановић”, које је организовало два догађаја. Први догађај су били „Други Младенови дани” одржани 10. јуна 2021. у прекрасном здању Vila

Видовдански сабор у Велењу

БОРО КАПЕТАНОВИЋ: Шушњар

Тог пролећа четрдесет прве
Сунце с неба а из гнезда птићи
Гледали су у сред Санског Моста
Како висе браћа Видовићи

Тога лета на обали Сане
Плакало је и лишће на врби
Када су се грлили у води
Мртве рибе и стрељани Срби

Крвав данак крвави сокаци
Крвав поток крвав облак бели
Крвав барјак на крвавом пољу
Пун јаука суши ветар врели
По кућама зује гладне муве
Пси се даве окрајцима хлеба
Крвницима да не би трептале
И звезде су бежале са неба

Сви су знали па опет питали
Зна ли браћо ико куд нас воде
Зна се добро куд се Срби воде
Ил' у јаме ил' у ладне воде
А ти питаш шта је после било
Шта је било нагоркињо вило
Док је вило живих Срба било
Ту се клало певало и пило

На Шушњару памти травка свака
Шта људима учинише људи
На Илиндан пет хиљада Срба
Заспало је да се не пробуди!

ПЕТ ХИЉАДА ЗВЕЗДА У ТАМИ
СВЕТЛИ НЕВИНО КО ЈАГОДЕ
ПЕТ ХИЉАДА СРБА У ЈАМИ
МНОГО ЈЕ МНОГО ГОСПОДЕ

Сунце се рађа иду они
Сански Срби у колони
Везани неми цестом санском
У страшном дану илинданском

Шушњарском страном кад су се пели
Као у небо анђели бели
Ишли су тихо ишли лагано
Ко вали твоји лети Сано

Замисли слику најмилија
На Шушњар у смрт пешице
Маршира свети Илија
И пет хиљада светаца

ПЕТ ХИЉАДА ЗВЕЗДА У ТАМИ
СВЕТЛИ НЕВИНО КО ЈАГОДЕ
ПЕТ ХИЉАДА СРБА У ЈАМИ
МНОГО ЈЕ МНОГО ГОСПОДЕ

Ко сански Срби на Илиндан
Тако страдају Богови
Нож у души и у грлу
У срцу колац глогови

У месу тупа ћускија
Цев у чело пикира
Маљ у руци крвника
У грудима секира

ПЕТ ХИЉАДА ЗВЕЗДА У ТАМИ
СВЕТЛИ НЕВИНО КО ЈАГОДЕ
ПЕТ ХИЉАДА СРБА У ЈАМИ
МНОГО ЈЕ МНОГО ГОСПОДЕ!

Крстан Шућур, др Васо Предојевић и Боро Капетановић

Ванса, а из нашег друштва у програму су учествовали Рада Гашић са рецитацијом, Душан Јовановић са монодрамом „Пилипенда“, Крстан Шућур са рецитацијом и Остоја Шобот са представљањем свог романа „Свјетла у тами“.

Друго гостовање било је 2. јула поводом обиљежавања „Видовдана“, а наше друштво представљали су Снежана Максимовић, Рада Гашић, Остоја Шобот и Душан Јовановић са литерарно-драмско-музичким програмом.

Већ од 16. до 23. септембра група наших књижевника гостоваће на Књижевном сајму у Бањој Луци, гдје ће се одржати и књижевни сусрети. Промоција задње књиге нашег члана др Васе Предојевића одржаће се 27. септембра у Бањој Луци.

Значи, нешто се ради и очекујемо још више. Ту је важно да рад заживи и да се организују приредбе и други догађаји, морамо бити спремни да сарађујемо, непосредним учешћем у програму и гостовању, као и позиву једних другима. На тај

начин у условима пандемије можемо спасити наша друштва, нашу културу и идентитет српске заједнице у Словенији.

Ми смо већ одређени да радимо посебно на позоришном, литерарном, музичко-пјевачком и фолклорном плану. Имамо у овој години постављене двије драме и једну монодраму. Очекујемо, да нам се у разумљивом износу одобри пројект „Караван књижевности и драмске дјелатности“, преко којег желимо гостовати код већине српских и других друштава (имамо већ позив и договор са девет српских друштава за гостовање).

Ту би извели и неке радионице и округле столове, савјетовања уз гостовање културних стваралаца из Србије и Републике Српске.

Не смијемо се устрашити епидемије, она је присутна, морамо се прилагодити и заштити, живот се не смије зауставити „Ипак се окреће“.

Текст: Крстан Шућур
Фото: архив чланова

Анастасија Нака Спасић

Анастасија Нака Спасић

(Оршава, 31. децембар 1864 — Београд, 13. октобар 1953) била је добротвор, хуманитарни радник, покретач, инспиратор и учесница већине значајних иницијатива за пружање помоћи у Србији, у првој половини 20. века. За живота никад није стварала хуманитарне фондове, јер се плашила да ће се ти фондови национализовати, већ је народ даривала само оним што је имала.

Породица

Била је најстарије дете, од оца *Стевана Лујановића*, који је био трговац, директор штедионице и почасни конзул Краљевине Србије. Анастасијина мајка била је *Јелисавића Већа Лазаревић*, рођена у Неготину, а у Оршаву се преселила код своје тетке *Анастасије Теодор*, која је била удата за грка *Шорђа Теодора*, по занимању трговца. Породица Лујановић била је веома имућна, а пребегла је прво живела у Вршцу, да би избегли у Оршаву након претње мађарских комшија, да ће их уколико остану, све убити.

Биографија

Рођена је 1864. године у Оршави, граду који се данас налази у Румунији. Наимак Нака добила је у раном детињству. Образовање је стекла у свом дому, јер није хтела да похађа мађарску основну школу, што је у то време била обавеза, с озбиром да је живела на територији Аустријског царства. Родитељи су Анастасији обезбедили неколико учитеља и у потпуности је подржали у жељи да се школује од куће и да прва слова научи на њеном матерњем, српском језику.

У свом дому стекла је широко образовање, а научила је поред матерњег, да течно говори румунски, немачки, француски и енглески језик. Када је имала 20. година, Анастасија се и поред противљења породице удала за капетана дунавске пловидбе, *Адолфа Харшмана*, који је био из Беча. Живела је преко лета у граду Дробета-Турну Северин, док је зиме проводила у Бечу. У браку су провели десет година и нису имали деце.

Њен супруг је преминуо од запаљења плућа. Након смрти супруга, Анастасија је отишла у Чикаго, где је живео њен ујак *Михаило Лазаревић*, трговац и банкар. У Сједињеним Државама се тада налазио и њен најмлађи брат Милан, који је био изузетно способан и школован човек, који се бавио шпедицијом и био заступник *Лајпцишкој сајма* за Балкан. Анастасија се са братом око 1900. године вратила у Ор-

Анастасија Нака Спасић

шаву да живи код родитеља, где је упознала Николу Спасића, српског велетрговца, добротвора и задужбинара, који ју је након неког времена запросио.

Брак

Анастасија и Никола Спасић склопили су брак у Београду, у Саборној цркви. Никола Спасић је као и Анастасија био удовац, који се увелико бавио хуманитарним пословима. Спасићи су поред бављења хуманитарним пословима, почели са одгајањем домаћег и егзотичног биља, а у њиховој породичној кући у *Кнез Михаиловој улици број. 33*, имали су башту где су поред лимуновог дрвета имали мандарине, ретке трске и палме. На Топчидерском брду, данас делу Дедиња, Анастасија је око летњиковца подигла парк, са ретким растињем, чији део и данас постоји.

Хуманитарни рад

Поред свог супруга, који се већ дуго бавио хуманитарним радом, Анастасија је под утицајем мужа и прве комшинице и пријатељице Драге Љочић, развила свој хуманитарни ради.

Поред многобројних даривања Николе Спасића, по наговору своје супруге Анастасије он је закупио зграду Управе монопола, данашњу зграду Филолошког фа-

култета у Кнез Михаиловој улици и од ње прави болницу. У згради поред лекара, радиле су Драга Љочић и Анастасија Спасић, као главна болничарка и њени сестрићи *Марија Маџа Појовић* и *Никола Терзић*.

Сва храна за рањенике и болеснике припремала се у кухињи Анастасије Спасић, а за то дело Спасићева је одликована орденом Краљевина Србије, Крстом милосрђа Након завршетка рата и успостављања мира у Србији, Анастасија је сав болнички материјал са лековима поклонила Црвеном крсту.

Недуго након тога, почетком Првог светског рата, где је Спасићева пружила сву неопходну помоћ, рањеним лицима. У договору са Анастасијом, Никола Спасић је свој дом у *Кнез Михаиловој улици бр. 33* предао *Српском народном инвалидском фонду Свети Ђорђе*.

Никола Спасић преминуо је на Крфу 1916. године, а његове посмртне остатке у Београд, пренели су Анастасија и њен брат *Милан Лујановић*.

Након смрти супруга, Спасићева се још више посветила хуманитарним активностима. Била је члан готово свих српских хуманитарних организација, у многима од њих чланица управе, потпредседница

или председница. Истовремено је била председница Друштва „Кнегиња Љубица”, *Дома ученица средњих школа*, *Дома инвалида Свети Ђорђе*, посебне *Задужбине Николе Спасашића*, *Друштва насушни хлеб*, а чланица управе Црвеног крста, Кола српских сестара, Друштва „Краљ Дечански” и многих других.

Није сачувано много доказа о њеном хуманитарном раду у Првом светском рату, јер Спасићева своју документацију није предавала архивама, а многа документа су и спаљена, како до њих не би дошла непријатељска војска, која је националне раднике прогонила и убијала.

Поред свог рада, Спасићева је и финансијски помагала многа друштва. Велика финансијска средства издвајала је за помоћ Српској православној цркви, нарочито цркве у јужној Србији и на Косову и Метохији.

Велики пријатељ Спасићев Ђорђе Вајферт српски индустријалац и гувернер Народне банке, поклатио је земљиште *Друштво београдских жена лекара* где је сазидана болница за лечење жена и деце, уз помоћ жена лекара из Шкотске и Анастасије Спасић. И данас се на згради у саставу КБЦ Др Драгиша Мишовић налази табла

са именима највећих дародаваца, а међу њима се налази и Анастасија Спасић.

Рад у великом броју друштава је Спасићевој одузимало доста времена, а нарочито због рада у Друштву „Кнегиња Љубица”, чије је била председница и чије седиште је било у Штимљу на Косову. Одласци у Штимље били су све чешћи, а тамо је Спасићева заједно са осталим члановима друштва „Кнегиња Љубица”, помагала деци без родитеља. Током једног од путовања ка Штимљу, Спасићева је повређена и задобила је напрснуће кука, након којег се опоравила и наставила са својим хуманитарним радом.

Након оснивања друштва „Насушни хлеб”, 1927. године у Београду, које је обезбеђивало најсиромашнијим по једну векну хлеба дневно, Спасићева се укључила у рад то друштва и знатно га унапредила, обезбедивши велику финансијску помоћ.

Након почетка Другог светског рата, Спасићева је добила понуду од генерала Милана Недића да прихвати понуду председнице обједињених женских хуманитарних друштава које је хтео да оснује, дошавши лично у њен дом. Спасићева је одбила ту понуду јер је била стара, али је истакла да се неће примирити у свом хуманитарном раду, нарочито у овом ратном добу. Током

Другог светског рата, Спасићева је доживела велики број трагедија. Током бомбардовања Београд, 16. априла 1944. године, погинули су јој у *Француској улици бр. 11* сестричина *Деса Јанковић*, са четворо деце и нешто касније сестрић Мата Поповић, током дана Београдске операције. Ипак, Спасићева је имала снаге да свој хуманитарни рад настави и губитка драгих људи.

Након закључивања Версајског споразума сновано је *Друштво народа*, у којем је Спасићева изабрана за потпредседницу, а од 1937. године била је председница тог друштва.

Након 1944. године Спасићева је постављена на функцију председнице *Уније за заштити деце Србије*, на којој је била до 1947. године, када је забрањен рад тог друштва.

Смрт

Анастасија Нака Спасић преминула је 13. октобра 1953. године у Београду. Сахрањена је на *Тоичићерском гробљу* у цркви Светог Трифуна.

Једна улица и данас, на Дедињу, носи име Наке Спасић.

<https://sr.wikipedia.org>

Зграда у улици Кнеза Михаила 33, место где је са својим сујругом живела Нака Спасашић

Србин који је изградио царство

Када чују колико је био моћан Србин не верују, а Руси се чуде како за њега не знамо

Име Саве Владиславића Рагузинског данас је махом заборављено у српском народу. Ретко ко је и чуо за постојање овог човека, а камоли да зна да о њему каже нешто више. А штета је... пре свега, јер је реч о једном од најзначајнијих Срба крајем 17. и почетком 18. века који је славу свог имена однео далеко... чак до моћне царске Русије и Петра Великог.

Сава Владиславић Рагузински или „гроф Рагузински“ или „Илирски“ како је још био познат, био је српски политичар, дипломата, путописац, полиглот, велики добротвор и дародавац манастира, али је историји свакако најпознатији као саветник руског цара Петра Великог.

Рођен је почетком 1669. године и пореклом је био Херцеговац из Јасеника код Гацка где му је отац био кнез. Рану младост је провео у Дубровнику где је стекао високо образовање, али се научио и трговини и поморству. Моћ је почео да стиче управо као трговац отиснувши се у Цариград. Међутим, врло брзо се опробао и у дипломатским пословима, а вероватно и у шпијунџи које су некако у то време ишле „руку под руку“. Поставши близак са руским политичарима који су боравили у Цариграду. Наводно је управо он допринео склапању руско-турског мира 1700. и управо то му је отворило пут до двора цара Петра Великог. Само коју годину касније, реч је била о једном од најмоћнијих људи Руског царства...

Шпијун у служби круне

Рагузински је у Русију стигао 1702. године. Успео је да се уздигне високо, до места саветника руског императора Петра Великог од кога је 1708. добио поседе у данашњој Украјини, као и дворца у Москви, на реци Покривна.

Гроф Илирски, како се Сава понекад потписивао, наставио је да се бави трговином. Од цара је прво добио право слободне трговине на десет година, а повеља је, недуго затим, продужена на неограничено време. Међутим, моћ грофа Рагузинског, ширила се и ван граница трговине. За њега кажу да је био је оснивач руске обавештајне службе за шта је од Петра Великог добијао и велику плату. Свакако је била реч о човеку

од највећег царског поверења. Познато је да је од 1716. до 1722. био представник Русије у Ватикану, где је припремао конкордат између Русије и Ватикана, старао се о руским племићима у Риму и набављао уметничка дела за летњи дворца Петра Великог у Санкт Петербургу.

У Венецији, Сава се и оженио италијанском племкињом Вергилијом Тревизан. Пар је имао три ћерке које су све нажалост преминуле у раном детињству што је била рана која у души Саве Рагузинског никада није зарасла. Близкост Саве са царском породицом наставила се и након смрти Петра Великог. Од царице Катарине добио је титулу грофа 24. фебруара 1725. а исте године био је и њен изасланик у Кини где његовим ангажовањем долази до Кјахтинског споразума, најважнији међународни споразум Русије и Кине до средине 19. века. Његовим посредством настала је и прва православна црква у Пекингу, а због успостављена односа са Кином одликован је орденом Александра Невског.

Сећање на домовину

Као најистакнутија личност у српској емиграцији у Русији почетком 18. века Сава Владиславић Рагузински и те како је помогао положају, у том моменту потлачених балканских народа, на руском двору. Моћном државнику какав је био Петар Велики скретао је пажњу на положај Срба као и на помоћ коју би они могли дати Русији када је у питању њен утицај на Балкану. Осим државних, ово је за Србе отворила о духовна врата црква и манастира широм Русије, а Сава је постао веза између свих Јужних Словена и руске царевине. Сава је током читавог живота пома-

гао православне манастире широм Балкана, пре свега у свом родном крају. Наводи се као дародавац манастира Житомислић, Тврдош, као и Савина у Херцег Новом.

Последњих година живота, гроф Рагузински је, на самој граници са Кином, основао данашњи град Кјахта у коме је подигао цркву Светог Саве српског Немањића. Град је недуго потом постао један од најважнијих трговачких центара у целој централној Азији.

Гроф Сава Владиславић Рагузински умро је 1738. на имању поред Санкт Петербурга. Данас почива у Благовештенској цркви у Лаври Александра Невског у Петрограду.

Сећање...

Сава Владиславић Рагузински данас је добро позната личност у историји Русије. У Србији - и не толико. Један од првих који је указао на ову неправедно заборављену личност био је песник Јован Дучић (који би могао бити Савин потомак по бочној линији иако неки историчари то оспоравају). Он је о грофу Рагузинском годинама прикупљао грађу која је објављена пред крај његовог живота, 1942. у Америци као књига "Један Србин дипломат на двору Петра Великог и Катарине Прве гроф Сава Владиславић".

Књижевник Никола Моравчевић написао је историјски роман "Гроф Сава Владиславић", а последњих година Рагузински је добио и споменике у Херцег Новом и у Сремским Карловцима.

Preuzeto: <https://www.istorijskizabavnik.rs>

Milionerka u srpskoj vojsci

Došla je čak iz Australije, zaljubila se i proživela filmsku priču u velikom ratu

Nije mnogo pojedinaca koji su u najtežim trenucima po Srbiju pohitali u pomoć i ostali sa srpskim narodom i onda kada se činilo da nade nema napustivši udobnost svog doma i dobrovoljno došavši u pakao rata. Baš zato, imena tih ljudi treba da se pamte večno! Jedna od njih bila je i Australijanka Oliv Kelso King.

Oliv Mej Kelso King bila je vozač ambulantnih kola Srpskog saniteta na Solunskom frontu, u toku Prvog svetskog rata. Odlikovana je Ordenom Miloša Obilića za hrabrost i Ordenom Svetog Save.

Život razmažene bogatašice promenila je da pomogne Srbiji

Oliv Mej Kelso King je rođena u bogatoj sidnejskoj porodici milionera ser Kelso Kinga i njegove žene Irene. Školovala se u Engleskoj školi za devojčice u Sidneju, a kasnije i u Nemačkoj. Bila je avanturistkinja i bavila se planinarenjem. Pored toga bavila se klizanjem, tenisom, surfovanjem...

Hrabru Australijanku koja je u mladosti vozila reli trke, početak Velikog rata zatekao je u Engleskoj. Rešena da pomogne i podrži ratne napore Saveznika, dobrovoljno odlučuje da postane vozač ambulantnih kola.

Kako je vojska kupila sva vozila, Oliv je od svog novca uzela polovni kombi, preuredila ga za potrebe ambulatnog vozila i nazvala "Slonica Ela". Početkom 1915. pridružila se Savezničkoj poljskoj sanitetskoj službi, a zatim je prešla u Bolnicu škotskih žena.

Ovu bolnicu osnovale su Škotske žene po ugledu na slične bolnice u Francuskoj, Rusiji... Bolnica je imala za cilj pomoć vojnim snagama saveznika širom svih frontova na kojima se ratovalo u Evropi, a posebno Kraljevini Srbiji, budući da se nakon balkanskih ratova ušla u novi rat manje naoružana, manje pripremljena i sa nedovoljnim sanitetom.

Nju su voleli vojnici, ona je volela Srbiju. Sredinom maja 1916. godine, Kelsovoj se ukazala prilika da bude vozač u srpskoj vojsci na Solunskom frontu, koji je nastao 1915. kao pokušaj saveznika da pomognu srpsku vojsku. Tako se pridružila jedinici pukovnika dr Romana Sondermajera, koji nakon smene dr Lazara Genčića 1916. godine, postaje načelnik saniteta Vrhovne komande.

Vozila je ambulantna kola sa registarskom tablicom broj 3. U aprilu 1917. godine unapređena je i proglašena narednikom.

U međuvremenu je naučila i srpski jezik, a priča kaže da je bila omiljena među vojnicima i izbeglicama jer je bila šarmantna, duhovita i uvek dobro raspoložena. Prema rečima pukovnika Sondermajera, mnogi vojnici bili su zaljubljeni u nju, ali pre svega su bili impresionirani njenom hrabrošću i vedrim duhom.

Izuzetno junaštvo pokazala je tokom velikog požara u Solunu koji su slučajno izazvali francuski vojnici 18. avgusta 1917. Vozila je dvadeset sati bez prestanka, prevozeći ljude na sigurno.

Velika i nakon rata

Kao i mnogi koji su na ove prostore došli kao dobrovoljci, nakon rata Oliv nije želela da napusti Srbiju. Krajem 1918, uz veliku pomoć bogatog oca i građana Sidneja, otvorila je sedamnaest mobilnih kantina za pomoć najugroženijim Srbima, obezbeđujući im lekove, hranu i odeću.

Oliv Mej Kelso King

Njen otac je osnovao fond za otvaranje kantina. Sakupljeno je više od 10.000 funti. Kantine su otvorene u Beogradu, Kraljevu, Nišu, Kragujevcu...

Krajem 1920. kantine su prestale sa radom, jer više nije bilo potrebe za njima. Oliv je preostali novac iz fonda dala Beogradskom univerzitetu, Dečijoj bolnici u Sremskoj kamenici i humanitarnim organizacijama u Sarajevu. Svoju misiju je završila i vratila se u rodni Sidnej. Pre toga, „za ljubav prema Srbima i humanitarni rad“ kralj Aleksandar joj je dodelio kraljevski Orden Svetog Save.

Gošća na svadbi kralja Aleksandra

Po povratku u Australiju Oliv King je bila aktivan član organizacije „Girl Guides Australia“, gde je između ostalog, držala govore o iskustvu stečenom u toku rata. Do kraja života se bavila humanitarnim radom. Nikada se nije udavala.

Srbiju je posetila još samo jednom, kada je, na poziv kralja Aleksandra sa roditeljima prisustvovala njegovom venčanju sa kraljicom Marijom.

Oliv se preselila u Melburn 1956, gde je i umrla 1. novembra 1958. godine.

O životu Oliv Mej King najviše se saznalo iz brojnih pisama koja je iz Srbije slala ocu i sestrama. Njih je nakon njene smrti objavila njena sestra, istoričarka Hejzl King u knjizi „Jedna žena u ratu“.

Preuzeto: <https://www.istorijskizabavnik.rs>

Oliv Kelso King i njena „Slonica Ela“

Говор на протестном збору Срба у Хагу

Пред холандским Парламентом 20. јуна 1992. године

Невоља нас је довела на овај невесели збор; али и дубоко уверење да ћемо се, и овде, заложити за праведну ствар нашег српског народа, чији је опстанак угрожен, не први пут у историји. Сви смо ми дубоко забринути, а неки су и уплашени: јер претње су гадне, санкције неправедне, неизвесност је мучна. Не дајте се, овде у туђем свету, збунити дрском пропагандом, која као густа магла заклања видике ка истини, а упорно шири лажи, или нуди сама јако једностране, филтриране информације које, удружене са прљавим дезинформацијама, стварају поразну слику о српском народу као дивљачком, који угрожава све око себе.

Неко вече друга антена француске телевизије опет је организовала једну од оних дебата, у стилу *кадија ше шуџи – кадија ши суди*, у којој је унапред одређен кривац за хаос у Југославији. По лакорекком Франсоа Леотару, и по не мање самоувереној, а празној јер у дубљим знањима оскудној, Кристини Окрент – агресор је, наравно, Србија, а не дај Боже они који су поткопавали и минирали Југославију. Уображени, а необавештени министар, очигледно човек плитке савести, причао је да су Хрвати морали устати против српске власти која је педесет година вршила „сербизацију” односно „декроагизацију” Хрватске. Стравична српска хегемонија узрок је грађанског рата. Притом се овај министар, који сања и о председничком трону, није замислио и упитао: ко је владао Југославијом, ко је стварао југословенски комунистички систем у протекла пола века? Тито и Кардељ, Бакарић и Крајачић, ти добри ђаци коминтерне, зар су они Срби? Стипе Месић, Анте Марковић, Будимир Лончар – јесу ли и то Срби! Дакле, српска хегемонија је постојала без Срба у државном и партијском врху! Ето, докле могу да дођу зла воља, гротескно незнање и лажна савест...

Слушајући, даље, своје суфлере, а не знајући историју, Леотар је, важно, упозори своје сународнике да не гаје предрасуде о Хрватској: јер у Хрватској је покрет отпора нацизму и фашизму био и одлучнији и масовнији него у Француској; притом му дошаптачи нису, наравно, рекли да су у том покрету отпора огромну већину чинили угрожени Срби: из Крајина, из Славоније и Срема, из Лике, Кордуна и Баније, из Херцеговине, Босне и Далмације. Срби над којима је Независна Држава Хрватска, као и над Јеврејима

и Циганима, извршила најужаснији геноцид. Остаци тог покраног народа данас се супротстављају онима који би да врше усташко недело. Нису, дакле, Срби ти који друге угрожавају: Срби су угрожени!

Свашта су тврдили Леотар и Окрент; он је тражио да што пре започне бомбардовање виталних тачака српског народа, па је пророчки самоуверено тврдио да „демократија данас иде са малим народима” одобравајући све сецесије: од Словеније, преко Босне и Словачке, до Балтика, не питајући се: да ли ће баш демократија бити суштина и сецесионистичких покрета, евентуално, на Корзици или у Алзасу? Кристина Окрент је, са надмоћним смешком свезнајуће, представила професора Ивана Ђурића као „избеглицу осуђену на смрт од Милошевића”. Ђурић се нашао у чуду: морао је да порекне површну Окрент, која нема појма о приликама у Србији, о томе да Председник не може, све и кад би хтео, да неког на смрт осуди. Не зна она да у данашњој Србији, поготово у Београду, нема ни једне идеје, опозиционе или чак рушилачке, која се не би могла јавно изрећи: на тргу, у новинама, на радију или телевизији. Али сад је нечији интерес, а то није интерес демократије, да се Србија и српски народ оцрне, демонизују, па се средства не бирају. Преостаје нам да, згађени, попут Солжењичина, кажемо: *Господо, пресјанише лајати!* Велики научници, Мирча Елијаде, на пример, жигосали су бе само политичаре и државнике него и филозофе који не знају историју и олако доносе судове и одлучују о судбинама народа. Таква неодговорна понашања додирују се са злочиним, чак и ако се ограниче само на теорију; а код ових који заговарају казне према Србији и комадају тело нашег народа није реч само о теорији, која је лажна. Та лаж треба да послужи као алиби за злочин.

Без обзира како се заодевала, она не служи на част Европи: то компромитује њену „демократију”, то убија веру у „слободни свет”. Сви ми сад знамо да је то свет интереса у коме се средства не бирају за остваривање себичних циљева.

Одавно је Његош рекао:

*Свијет је овај ширан ширанину
Акамоли души блајородној!*

Човечанство као да има потребу за жртвеним јарцем: некад су то били Јевреји, гоњени од свих. Зар су Јевреји били гори од других народа? Историја је потврдила не да нису били гори него да

су имали и имају нека сасвим изузетна својства. То важи и за Јермене, који су и данас све више угрожени, јер се не уклапају у шему која фаворизује извесне исламске земље и, нарочито, Турску. То важи и за Грке, који имају, не мало, разлога за узнемиреност. То, засад, важи и за велики руски народ, који је на пресудној историјској проби и требало би да слути: да је мала Србија данас само лабораторија за, можда, сутрашњи обрачун са Русијом, коју такође извесни желе потпуно раскомадати, вратити више столећа уназад и ономогућити је да се подигне за наредних сто-двеста година.

Наравно, уопште више није и не може бити у питању комунизам, који је мртав. Нажалост, није реч ни о демократији која је дубоко закопана, особито тамо где су се осиле сепаратистичке страсти. Сад је реч о „новом светском поретку”, који покушава да заведе једина светска супер-сила, опијена својом моћи, али и заглибљена у сопственој кризи, не само моралној. На врло високом ступњу, њена криза је и економска: захукталој привреди потребна је затегнутост, неопходни су и ратни подухвати, па се непријатељи измишљају да би се отворили, уз нова жаришта сукоба, нови послови и, истовремено, скренула пажња са сопствених недаћа. Потребно је, на јесен, опет добити изборе, па ако се не могу постићи спектакуларни успеси у унутрашњој политици, неопходно је скренути пажњу на „сатане” у иностранству, поломити им врат и тако потврдити и прославити, још једном, моћ супер-силе.

Очигледно је да човечанство није пронашло пут ка срећи, него ка новој, још опаснијој утопији, која тражи жртве, газећи, као и јучерашња утопија, све што јој се испречи на путу. Човечанство је изгубило равнотежу, а с њоме и морал у међународним односима. Уз прозаичне и незаситне интересе супер-силе, тискају се многе старе страсти и неки нагони најнижег реда, дубоко укорени у оној негативној историји нашег континента. Опет постаје актуелан коначан обрачун са „шизматичима”, с православнима; опет се оглашава и она сила која би да нас претвори у рају, у робље, или претопи! Ко зна да чита *Исламску декларацију* Алије Изетбеговића – то ће му бити јасно. Оне неће мир – он хоће рат! Његов циљ је *исламизација*, то јест фанатизовање муслимана, а његова је девиза: веровати и *шући* се, за остварење исламске државе

на Балкану. – Ко је читао Туђмана јасно му је да је његова замисао не демократија, него нео-фашизам. Јевреји који су читали Туђмана нису случајно јако узнемирени: он не само што умањује него и пориче нацистичко-ушастике злочине, а то је само увод у нео-расизам, у нови геноцид који је у току. Загребачка штампа увелико прави планове како да се окупирају српске земље и укроте Срби. Иде се до пројекта о деоби Београда, као некад Берлина, и о систематском истребљењу српског народа. Чак се одређује и број калорија намењен послушним Србима, као и калорије предвиђене за непокорне и тврдоглаве. Планирају се методе за уништење свести и за ломљење кичме целог једног народа. И све то у оквиру „новог светског поретка“. То нас мучно подсећа на оне који су у епоси другог светског рата такође силом хтели створити у Европи и у свету „нови поредак“. Њихови наследници и настављачи сад су добили велико охрабрење и наду, па журбано руше све што је створено после победе демократија у Првом и у Другом светском рату. На удару су Југославија, Русија, Чехословачка. Остаје, ипак, природна нада да ће демократска Европа, као и демократска Америка, на време прочитати те опаке намере и стати им на пут. Ако не због нас, онда због себе, због демократије, због угледа „слободног света“ који је темељно угрожен. До сад Европа и Америка то нису учиниле, него су охрабривале злodus сепаратизма, не схватајући да сепаратизам и демократија никако не иду заједно; да сепаратизам и права човека и грађанина представљају контрадикцију, нешто што се искључује. Прогласиле су једнострану ембарго: да угуше Србију и Црну Гору; а нису прогласиле ембарго на увоз оружја у сецесионистичке републике! Ако су већ прокламовале казнене мере, онда нису смеле мимоићи Хрватску, чија је војска итекако присутна у Босни и Херцеговини, сејући пустош и смрт, засад у српским насељима. Угасити ратни пожар треба да је циљ свих нас, па и Европе и Америке: али – како неко виспрено рече – Европа и Америка ватру „гасе“ бензином.

Пред том стравичном опасношћу, ми имамо само једно оружје: то је *јединство*.

Парламент Краљевине Холандије у Хаџу

Њега данас оличава наш нови председник југословенске републике, Добрица Ћосић, један од највећих писаца савременог света, једна од савести ове епохе. Треба да смо поносни што имамо таквог човека на челу државе. С њим можемо, и морамо, избећи најтежи пораз, а то је пораз морални, онај што долази изнутра – пораз од самих себе. То и јесте циљ непријатеља српског народа и његове слободе: завадити нас да се сами од себе распаднемо, да се међусобно истребимо. Тако глуви за сопствени животни интерес, толико глупи и слепи зацело не смемо бити. Јединство нам је потребно као *ваздух*! То не значи да му морамо жртвовати демократију: нека се води политичка борба, али нека се никад притом не заборави да народ има и неке дубље и више егзистенцијалне интересе, којима сви родољуби морају да служе. Сад је у питању опстанак нашег народа: ми сад немамо права ни на страх, сем на страх од самог страха!

Сетимо се како су се наши преци понашали у сличним, готово безизлазним стањима. Став црногорског владике и владара, највећег српског песника Његоша, добро вам је знан:

Јунаштво је цар зла свакојега...

*Ал' ширјанству стајти ноћом за врати,
довести га к њознанију љрава –
што је људска дужности најсвештија!*

А српски поет из Мостара, Алекса Шантић, који је и муслиманима посветио најлепше стихове, па и песму *Осјајаше овдје*, уклексао је у нашу свест следеће речи, овај велики завет:

*Ми судбу знамо и све што нас чека,
но страх нам неће заледити труди.*

Волови јарам шрије, а не људи.

Бој је слободу дао за човека.

То је наш народни морал; али то је и универзални човечански морал, па је то и основа на којој тражимо заједнички језик са свима онима у Европи и у свету који су против тираније и чији је идеал слободан свет са зајамченим правима сваког човека и сваког грађанина, без обзира на веру и народност. Другим речима, српско питање је било и јесте демократско питање, па би било природно да нађемо заједнички језик са свим истинским демократама у свету. Срби су, уосталом, у свим драма-

ма модерне повести били на страни западних демократија.

Стога хоћу да верујем: није у питању њихова зла намера него њихова необавештеност и њихова незнање. Мноштво се свагда поводи за гласинама а данас нарочито је залуђивано и манипулисано од телевизије и штампе, чија је слобода овде ограничена, јер зависе од одређених интереса и стално су под психолошком претњом моћно организованих „група за притисак“. Али ту се сад помаљају како наша немоћ тако и наша трагичка кривица. Наиме, српска влада, српска опозиција, српска интелигенција, па и српска емиграција, стара и нова, одвећ закупљене собом, нису учиниле оно што су могле и морале: да сузбију лажне гласине, да прокрче путеве истине. Свет није неосетљив, није глуп за истину; али истина не допире до њега. Слух мноштва заглушен је лажима. Тако смо се затекли пред апсурдом: никад није било више дезинформација него у ово доба тријумфа средстава комуникације и информације, јер су та моћна средства злоупотребљена. Исход те злоупотребе јесте једна наопака политика чији су израз санкције против Југославије и ембарго, та омча око врата српског народа, против којих дижемо глас: глас против тешке неправде, глас разума, глас слободе за све и достојанство за све.

Уверен сам: ако се пође од права човека и од права народа, али доследно примењених, решења ће се брзо наћи. Одмах додајмо: ако сви народи имају право на самоопредељење, природно је да га има и српски народ, ни више ни мање него сви други! Ако је Европа већ кренула тим кобним путем да охрабрује центрифугалне силе, док се сама уједињује, онда мора, и ради себе и свога образа, и нас ради – да прокламује *исти* права и *исте* дужности за све људе и за све народе. А основно јесте: да сваки појединац и сваки народ *иош* шују *љрава* *грути*х! Нама је то одавно у крви, и у свести, и у моралу: да не тражимо више него што другима дајемо или смо спремни дати.

Према томе, поштоване даме и господо, драга браћо и сестре, никаквих осећања ниже вредности, никаквих комплекса стиди и кривице пред Европом немојте имати: јер Европа, она добра, она боља Европа, јесте у вама – то је Европа разума, Европа равноправности, слободе и братства, Европа демократије. Та самосвест и то поносно чувство треба да нас уједињују; и да нас спајају са најплементнијим снагама Европе и са свим слободним духовима у свету. Они нас морају чути; они ће нас, најзад, разумети; они нас не смеју разочарати, као што ни ми никад нећемо и не смемо неверити „златну слободу“, „Бога правде“ и свету истину.

(Са доушпишењем и благословом аутора преузето из књије: Драјан Неделковић „Дијаспора и ошачбина“, Београд, 1994)

Zašto je istina zabranjena?

Da li je ovaj naslov realan? Mislim da jeste, jer je danas mnogo ljudi koji tvrde da im je istina nekako nedostižna. Ovo pitanje oko istine je staro koliko i ljudski rod. Da bismo se složili sa tom tvrdnjom, potrebno je da znamo: a šta je onda suprotno od istine? Odgovor je: Laž! Sada nam se postavlja pitanje otkud laž? Kada, i zašto je u svijetu uopšte nastala laž?

Sve današnje nauke svijeta, kako prirodno-matematičke, tako i društvene, pa sve do crkveno-teoloških tumačenja, ne donose nam vjerodostojno objašnjenja ovog fenomena. Ako tu izjavu shvatimo kao realnu, onda se moramo upitati: zašto je tako? Zbog čega je laž tako tajanstvena, pa se ne zna kada se pojavila, niti zašto se pojavila?

Da li je dovoljna starozavjetna, biblijska izjava, kako je čovjek prevaren još u rajskom vrtu. U nekom pojmu, to je djelimično tačno. Međutim, to je nešto smušeno i za mnoge neuvjerljivo. Umni ljudi su se dosjetili nečega što je mnogo autentičnije. Naime, u naj-starijem zapisu, u sanskrtskom pismu su to „Vede”. Dakle, Vede su zapisi drevne civilizacije, koja je bila nepojmljivo naprednija od savremene civilizacije. Vede su u stvari drevna znanja, koja tumače kreaciju Tvorca, koji prvo kreira u kosmosu, a nakon toga stvara Zemlju i čovjeka.

Iako svi naučnici u savremenom svijetu tvrde da je Svevišnji neshvatljiv, vedska civilizacija Ga opisuje vrlo autentično i mnogo razumljivije od biblijskih zapisa. Opisuju prvo kosmičku kreaciju i stvaranje nebeskih bića. Među tim bićima je stvoreno i vrhunsko anđeosko biće, kojem je Tvorac namijenio visoku ulogu lučonoše. Iz, čovjeku nepoznatih razloga, u svijesti tog bića se pojavila zavist. Njegov ego je sve više rastao, i odveo ga u stanje buntovnika. To je dakle, taj pali Anđeo, koji je u kosmičkom ratu, pro-tjeran na našu planetu.

Svojom prevarom je zaveo veliki dio ljudskih bića, odvojio ih od Tvorca i prenio na njih osobinu egoizma. Vremenom su se ljudi identifikovali sa svojim fizičkim tijelom, a zapostavili dušu. Mnogi su postali bolesni materijalisti, boreći se za preživljavanje. U toj borbi su se izdvajali pojedinci, koji su postali robovlasnici, kako bi lakše vladali ma-sama. Stalno su smišljali razne krivotvorine, s kojima su potiskivali istinu.

Hiljadama godina su za mnoge pojave plasirali razne laži.

Zato danas živimo u svijetu laži i prevara, u svijetu pohlepe i licemjerja. Nije potrebno biti nešto posebno pametan da bi čovjek zaključio u kojem dijelu svijeta se masovno upotrebljavaju: laž, prevara, pohlepa i licemjerje.

To su bile prvo robovlasničke zajednice, koje su prerastale u velike osvajačke im-

pe-rije. Kasnije su to kolonijalne sile.

Uglavnom su to razvijene kapitalističke države koje su kroz cijelu istoriju imale imperijalne i kolonijalne interese po cijelom svijetu. Zbog tih interesa su izazivali mnoge osvajačke ratove. I naravno, sva zla koja su činili po svijetu, beskrupulozno su pravdali najprljavijim lažima i krivotvorinama.

Na našu veliku žalost današnje čovječanstvo se snašlo u velikom zlu. Sada samo možemo nemoćno konstatovati, da nam se desio novi svjetski poredak, gdje dominiraju velike korporacijske sile, pod čijem je interesu uspostavljen globalistički sistem. U tom sistemu cvjeta kriminal i korupcija. U službi korupcije su sve državne i međunarodne institucije.

Da bismo to bolje razumjeli, potrebno je navesti skorašnje primjere u savremenim zbivanjima. Najupečatljiviji primjer je u slučaju razbijanja bivše SFRJ.

Današnje vrijeme interneta je veoma pogodno za propagandno djelovanje, ali je takođe pogodno da iz toga nekontrolisano procuri djelić istine.

Nama je na najbezobrazniji način nametnut Haški tribunal da nam piše istoriju svojim presudama, koje su grube nepravedne, pristrasne i lažne. Pogledajmo kako je tribunal rasporedio kaznu. Oko osamdeset procenata onih koji su osuđeni su Srbi, a onda Incko kaže: vidite ono što kažem je istina, jer je tako odlučio tribunal. Pa naravno, jer je tribunal pod uticajem NATO-a.

Svi znamo da je prvobitna izjava NATO alijanse bila, da je NATO izvršio intervenciju i bombardovao Srbiju, devedesetdevede godine zbog navodne humanitarne katastrofe i njenog sprječavanja.

Nažalost, kada neko učini ogromnu materijalnu štetu nekome, i što je još gore kada padnu mnoge ljudske žrtve, tek tada se pojavi istina, koja je bila krivotvorena. Tako je i sada.

Kada se jedna propaganda petrificira ona ostaje za dugi niz godina, a nije prvi put u istoriji da se to tako radi, i ona će trajati jedno izvjesno vrijeme. Međutim, taj brođ puca na sve strane, i pod silom dokumenata koji se objelodanjuju, bilo da se radi o dokumentima njemačkog ministarstva spoljnih poslova, ili sjećanjima oficira i generala koji su učestvovali. Na kraju krajeva i samim dokumentima koji svjedoče na tome, a i na drugi način koji se nalazi u arhivima kongresa SAD. Kao i pojedinih tijela kongresa, gdje su brifinge držali generali Vesli Klark i mnogi drugi uključeni. Znači tu je prošlo u raznim smjenama, gotovo četiri stotine hiljada ljudi: policajaca i vojnika. Mnogi su stradali od osiromašenog uranijuma. Te afe-re polako otvaraju tu priču. Ali ono što je najinteresantnije pomenuti u tom feljtonu, je-

ste svjedočenje samog Klarka, koji za BBC-i kaže: „g. Milošević nije razumio da se tamo nije radilo ni o kakvim pravima Albanaca, pa čak ni o etničkom čišćenju”. Godinu dana nakon toga to je objavljeno i u Francuskoj i Australiji.

Taj rat je bio za kredibilitet NATO-a, za kredibilitet naše vojne sile. Prema tome to je ona suština. Francuzi dodaju i neke druge razloge, jedan od tih razloga je bio, utrošak starijeg modela raketa Tomahavk da bi se ispoštovao sporazum sa Rusima za tu vrstu naoružanja. Potrebno je bilo demontirati te rakete, što je veoma skup proces, pa su odlučili da ih je isplativije baciti na nekoga. Po drugim relevantnim svjedočenjima od onih koji su akteri prvih linija, a to je da je Milošević bio dugo prepreka njihovoj politici globalizacije ovdje na Balkanu i da ga je bilo potrebno skloniti.

Nedavno je objavljen prevod knjige Matijasa Kincelja „Njemačka, Kosovo. Rat” u izdanju službenog glasnika, knjiga koja je napisana u Njemačkoj, znači pored Lokvaja i drugih koji su objavljivali u Njemačkoj, koji su izlazili s tim da ne pominjemo Marahatviga koji je našoj zemlji stavio na raspolaganje prepisku sa Merkelovom, znači čovjeka koji je dole bio direktno na terenu. Vodio je misiju EU-je paralelno sa Vokerovom misijom. Znači nikakvog razloga nije bilo za rat, koji se vodio u toj medijskoj hajci. To svi svjedoče koji su bili dole od ambasadora Kelera, kasnijeg ambasadora, koji je tada bio zamjenik ambasadora u OESCE-u, kao i ostalih. Na kraju krajeva taj Račak kojeg su oni zalijevali kao mit, francuska televizija je snimila. Bili su dole novinari, cijela operacija je snimljena. Aranta je priznala kakve sve pritiske je imala i ko ih je vršio. Koji nje-mački ambasador je bio zadužen za te poslove u Albaniji. To se nalazi u Kinceljevom knjizi na dokumentima njemačkog ministarstva inostranih poslova. Nova vlada Zelenih i Lijevih, koja je naslijedila koaliciju CDU, nastavlja istu politiku, Kinkelovu, Genšerovu itd., prema ovom prostoru. Ništa se ne mijenja, i tu je jedna vrsta podjele posla. Neko reče: Njemačka, a i sam Matijasa Kincelj misli, da je Njemačka bila avangarda rušenja Jugoslavije devedesetih i guranja na secesiju kosovskih Albanaca. Tu postoji jedna hronologija od prije devedesete, devedeset prve godine, a kad su Albanci u pitanju deve-deset druge striktno. Od obuke UČK, stvaranja, sadejstvovanja sa onim što je postojalo u samoj Albaniji na poligonima itd. Prema tome postoje izvori i sve procjene i svjedočanstva. Svi su saglasni da srbska vojska ni policija nije pravila nikakve ratne zločine na Kosovu. Niti je postojala mogućnost da se desi humanitarna katastrofa. Rudolf Šar-ping njemački ministar odbrane

je praktično izmislio plan „Potkovicca” gdje su navodno Srbi htjeli da istjeraju Albance s Kosova i da etnički očiste Kosovo. Ništa od toga nije dokazano. A Goran Radosavljević Guri je poslije petog oktobra u sjedištu NATO-a, održao predavanje „Operacija Račak” i dobio je medalju i odlikovanje, kao najbolja antiso-listička akcija.

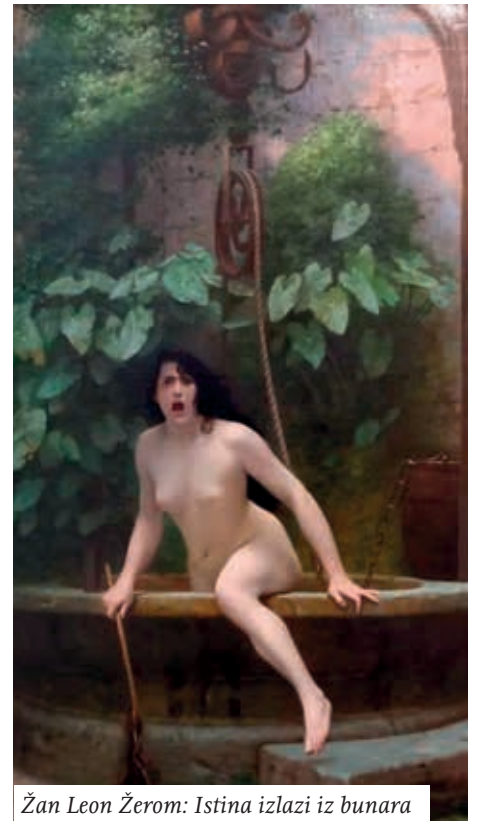
Šta to vrijedi kad smo mi bombardovani i kad je stvorena crna legenda o nama. Crna legenda će trajati neko vrijeme. Ona je čak ušla u obrazovanje u obrazovni proces elita, koje će pisati o nama. Naše je da ne klonemo i da ne prihvatimo te monstruozne laži. I da jednostavno i našim istraživanjima pripomognemo onim ljudima u svijetu, koji jednostavno nisu progutali ono što kaže jedan autor, humanitarni intervencionizam, kako prodati rat u današnjim uslovima. Nije nam to prvi put. Evo mnogi su istraživali propagandu Beča prije Sarajevskog atentata, poslije Sarajevskog atentata. Na početku Prvog svjetskog rata, i tad su Srbe predstavljali kao svinje, zlikovce, kao ljude koje treba kazniti. To se ponovilo devedeset prve i devedeset devete. Ponovilo se i četrdeset prve da ne zaboravimo i tu godinu. Austrougarska, Austrija je napravila svoj balkanski pro-jekat krajem ,devedesetih godina kad je u pitanju Velika Albanija ali isto tako projekat kako sa Srbima ,devetsto šeste godine. Prema tome, ništa nije bilo mimo toga, i kada je Srbija uspjela sa balkanskim saveznicima da ostvari neke svoje geopolitičke i nacionalne interese, pripremala se humanitarna intervencija već tada. Bile su pripremljene knjige, par mjeseci poslije rata već gotove knjige plasirane po svijetu, a da i ne pominjemo i navodne dopisnike sa terena koji su sjedili u Budimpešti pored Beča. Taj čuveni njihov pres-biro je slao neutralnim zemljama, prijateljima i saveznicima, te vijesti sa balkanskog ratišta gdje smo mi bili crni momci. Njemačka propaganda koja je bila ne samo u ozbiljnoj štampi nego i u onima o kojim su naši historičari pisali, ilustrovali to, znači čak i oni humoristički časopisi su donosili sliku budućeg neprijatelja. I ako gledamo šta se dešavalo u svijetu pred svaku intervenciju, išle su te satanizacije, da bi prosto i domaća javnost prihvatila taj čin, koji je najčešće imao geopolitički razlog iza, i da bi svijet prihvatilo tu intervenciju.

Veoma karakterističan primjer toga je i izjava dr Džordža Semjuela sa instituta za globalnu politiku, u Londonu: „Pratim godinama situaciju na Balkanu, i prije nekoliko godina sam shvatio da će od Srbije biti traženo da prizna genocid u Srebrenici”. Sada je upravo takva situacija u odnosu odluke Visokog predstavnika Valentina Incka, koji je nametnuo zakon o zabrani negiranja genocida u Srebrenici. Očigledno je da je to loše i za Bosnu s obzirom na svu buru koju je to izazvalo, i na oštre reakcije srbskog stanovništva. Smatram da je to takođe loše za Evropu i slobodu govora.

Ovo je očito loše i za Bosnu, jer kao što je bio slučaj tokom ratova u Jugoslaviji počev od devedesetih. Tada Zapad insistira

da su Srbi i isključivo Srbi krivi za ratove. Okrivljuju Srbe da su počinili genocid. Cjelokupno srbsko vođstvo, vojno i političko, okrivljuju za sve i svašta. U suštini Srbi su krivi za ono što su zapadnjaci radili. Ako ste Srbin u Bosni ili Srbin u Srbiji, vi ste demonizovani. Smatraju vas zločincima i očekuju da pognete glavu i da se izvinjavate. Osim toga zapadnjaci smatraju da Bosna i Hercegovina mora ostati kao unitarna država. Kako je to moguće kad veliki dio stanovništva demonizujete i da su monstumi. Kako da kao takvi, tako okvalifikovani mogu živjeti sa vama.

U Evropi ali i u SAD postoji nešto što se zove zvanična istorija, zvanična nauka i zvanični vladin stav, a svako ko odstupa od toga bavi se dezinformisanjem i mora biti uklonjen iz javnog prostora ili u zatvoru. Taj put kojim idemo je krajnje opasan. Dakle, kao što je Incko rekao da je govoriti protiv genocida veoma opasno i da se, kako kaže, izgradi mirna i prosperitetna budućnost za Bosnu. Ali da li je to budućnost u kojoj će Srbima biti zabranjeno da misle svojom glavom. Da im bude rečeno kako da žive, kako da razmišljaju. Da li je to budućnost koju Incko želi za Bosnu? Budućnost koju Incko želi za Bosnu i budućnost koju Bosni želi EU i NATO, jeste ono što bi Srbi mnogo toga morali primiti, a što im se ne sviđa. Da su počeli ratove, da su počinili sve moguće zločine, da su jedino oni počinili genocid, i onda će biti dobri građani EU i NATO-a i priključiti se svim onim NATO-vim avanturama, a posebno onima koje su protiv Rusije. To je budućnost koju Incko predviđa. Očigledno je to totalitarna budućnost, jer je istorija totalno iskrivljena. A vidite, ne postoji nekakva zvanična istorija. Niko nema vlast nad istorijom da ne može da je ospori. Istorija kao takva, predmet je konstantnog osmišljavanja, i preispitivanja. Potpuno je legitimno da neko kao ja, a ja nisam Srbin, preispita šta se stvarno desilo u Bosni-, rekao je g. Samjuel. -Šta se desilo u Srebrenici. Kakvi su događaji doveli do toga što se dogodilo. Ali ono što žele Incko i EU establišment jeste da svi to samo prihvate, isto kao dogmu, tvrđu nego u vrijeme srednjovjekovne crkve. Evo kakvi su događaji, evo ko je kriv, a ako odstupite od toga idete u zatvor. Evropa kao da se vraća u doba prije sedamnaestog vijeka i epohe prosvjetiteljstva. To je neka vrsta inkvizitorskog Orvelijanskog metoda u kome sljedeći korak može biti da treba da priznamo da je dobro što smo imali NATO bombe i da je dobro što smo dobili osiromašeni uranijum u Srbiju. Upravo se to očekuje da Srbi kažu, dobro je što smo bombardovani, kažnjavani i ubijani, a naša imovina uništavana, a sve je to bilo za naše dobro zaradi dobrih vladara u Briselu i Vašingtonu i naravno to nema smisla, jer svako ko preispituje istoriju kao što sam ja učinio u knjizi koju sam pomenuo, zna da su pravi krivci naci-onalisti, secesionisti i islamisti koji su insistirali na otcjepljenju i odvajanju od Jugosla-vije po svaku cijenu ne trudeći se da pregovaraju o bilo čemu, a

Žan Leon Žerom: Istina izlazi iz bunara

kasnije Amerikanci i Evropljani, koji su im omogućili i ohrabрили ih za to, a kada su stvari krenule tim putem iskoristili ekstremnu silu protiv samo jedne strane koja je slučajno najbrojnija nacija u Jugoslaviji. Toliko o demokratiji. Srbi koji su bili najmoćnija nacija u Jugoslaviji proglašeni su zlikovcima.

Demokratija očito znači, da nemaš vlastno mišljenje, da nemaš suverenitet. Ali pored toga, pored činjenice da je na Balkanu uspostavljen neke vrste delikt, sve ovo izgleda kao neka vrsta kolonijalnog sistema. Zato se opravdano može postaviti pitanje: ko je pravi kolonijalni gospodar? Ko stoji iza Incka? Da li je to Austrija, pošto je on Austrijac slovenačkog porijekla, Njemačka, jer će sljedeći visoki predstavnik biti Nijemac Kristjan Šmit. Da li je to EU, Da li su to SAD, ko je gazda? U pitanju je aparat, na čijem čelu sjedi NATO, a na čelu NATA-a su naravno SAD. One su tu glavni gospodar, a za SAD bilo kakvo prisustvo Rusije je nepoželjno.

Prema tome, sve ove scenografije koje su se dešavale u Mostaru devedeset i druge godine ili u Sarajevu, i na nekim drugim mjestima devedeset prve. Ko nije tada pratio dešavanja u Jugoslaviji, ili nije bio rođen, mogao je da prati dešavanja i isti scenarijo u Tripoliju u Libiji, mogao je da gleda u Kairu u Siriji itd.

Iz te kuhinje je i pojava velike pandemije, kojom šire ogroman strah po svijetu. Na osnovu tog nezapamćenog straha, ljude zatvaraju u torove i oduzimaju čovjeku ličnu slobodu. Eto, zbog takvih primjera je istina vjekovima zabranjivana, a u dvadeset prvom vijeku pogotovo. Zato se ljudi cijelog čovječanstva, moramo upitati, šta nam to rade?

Zanimljivosti iz istorije

Prema Međunarodnom institutu za proučavanje mira u Stokholmu od 3200 godine p.n.e. pa do danas bilo je ukupno 14.560 ratova i da je u njima poginulo 3,6 milijardi ljudi.

Vuk Karadžić je 1823. započeo studije hirurgije na univerzitetu u Lajpcigu, ali je nakon pohađanja vežbi iz anatomije posle nekoliko meseci napustio studije.

Prvu žirafu na evropski kontinent doveo je rimski vojskovođa I državnik Cezar.

Srpska narodna izreka „Prošao kao Janko na Kosovu” potiče od uspomene na Drugu bitku na Kosovu iz 1448. kada su Osmanlije teško porazile ugarskog vojskovođu Janoša Hunjadija (Sibinjanin Janko u narodu)

Na antičkim olimpijskim igrama na konjskim trkama džokeji su jahali nagi i bez sedla.

Murat III, unuk velikog Sulejmana Veličanstvenog imao je 24 sina i 32 ćerke, ovo je bio rekord u celoj Otomanskoj dinastiji.

Prvi telefonski razgovor u Beogradu, a i u Srbiji, obavljen je 14. marta 1883. godine, samo sedam godina nakon Belovog pronalaska telefona.

U XVI veku je često organizovano suđenje životinjama širom Evrope. To je naime smatrano za potpuno racionalno, jer su životinje optuživane da krše prirodne zakone koji važe za sve. Tako je u Švajcarskoj suđeno kokoški koja je nosila čudna jaja dok je u Francuskoj suđeno pacovima kojima je dodeljen advokat da ih brani.

Spartanci, stanovnici Lakonije na Sparti u staroj Grčkoj i čuveni ratnici, ostali su u

istoriji poznati po čeličnoj disciplini i oštrim vaspitnim merama, ali i po - škrtosti na rečima. Otuda danas izraz „lakonski govor” ili „govoriti lakonski” znači sasvim kratak govor, odnosno govoriti vrlo kratko i sažeto.

Jedna od legendi o Spartancima kaže da su jednom prilikom dobili od Atinjana, svojih najvećih neprijatelja, oštru, preteću poruku koja je glasila: „Ukoliko ne učinite ono što zahtevamo, povešćemo vojsku na vas i ako vas pobedimo, opljačkaćemo vam sva imanja, srušiti vaše gradove sa zemljom, a decu i žene porobiti.” Hrabri Spartanski ratnici, poznati po svojim uspešnim vojevanjima, odgovorili su na poruku samo jednom rečju: „Ako...”

Kralj Milan Obrenović naložio da se metak, koji ga je promašio u beogradskoj Sabornoj crkvi tokom Ilkinog atentata 1882, obloži rubinima i briljantima i da mu se od tog zrna olova napravi igla za kravatu.

Francuski kralj Sunca, Luj XIV okupao se samo dva puta u životu i to oba puta po preporuci lekara.

Katarina Mediči, francuska kraljica, udovica Anrija II i majka još tri francuska kralja, celog života je izbegavala dvorac Sen Žermen, zato što su joj predvideli da će umreti u blizini Sen Žermen. Pred kraj života, kada je osetila da joj je smrt blizu pozvala je svog ispovednika, međutim kako ovaj nije mogao da dođe, kraljici je poslat mladi kape lan. Kada ga je kraljica upitala kako se zove, mladić je odgovorio: Žilijen de Sen Žermen. Sujeverna kraljica je pala u komu i umrla.

Carigradski patrijarh Jovan IV, pre zamonašenja je bio kovač novca.

Prvi tramvaj na konjsku vuču u Srbiji pušten je u saobraćaj 1894. godine u Beogradu na liniji Kalemegdan-Slavija. Tada su „konjski tramvaji” bili svojevrsna atrakcija u glavnom gradu. Pre Beograda „konjski tramvaj” imali su samo Njujork, Pariz, London i Berlin. Prvi beogradski tramvaj može se videti i na ovoj staroj razglednici.

Pred povlačenje srpske vojske preko Albanije, tadašnji predsednik vlade, Nikola Pašić, kralj Petar I i ostatak vlade otišli su u crkvu. Po izlasku Pašića je sačekao uplašeni narod sa pitanjima šta će biti sa njima, na šta je on odgovorio: „Narode, ne boj se. Dobro biti neće!”

Da li znate odakle potiče naziv Balkan? Naš narod je zajedno sa ostalim narodima obeležio istoriju ovih prostora, ali odakle potiče naziv Balkan za ovaj predeo Jugoistočne Evrope? Da li postoji samo jedan Balkan? O poreklu imena našeg poluostrva postoji nekoliko teorija. Najšire prihvaćena je ona po kojoj ime potiče od turske reči balkan, koja označava „šumovitu goru”. Prema toj teoriji Balkan su nazvali Turci nakon svog dolaska na ove prostore, budući da se ni u jednom istorijskom izvoru ne pominje ovo ime pre toga. Po jednoj drugoj tezi region su nazvali Bugari u VII veku, kada je cela oblast bila pod Prvim bugarskim carstvom. U bugarskom jeziku reč „balkan” znači „planina”. Pre najezde Turaka i stvaranja Osmanskog carstva region je u grčkim i rimskim izvorima nazivan „Poluostrvo Hema”. Planinski lanac je bio poznat kao „Planine Hem”. U grčkoj mitologiji, trački kralj Hem bio je sin Boreje, severnog vetra. Bio je sujetan, ohol i poredio je svoju ženu Rodopu i sebe sa Zevsom i Herom. Za uzvrat bogovi su pretvorili bračni par u planine. Prema drugoj grčkoj legendi, planine su bile nazvane Hemske, nakon borbe Zeusa sa ogromnom zmijom Tifonom. U toku borbe Tifon je celu planinu bacio na Zeusa, koji je svojim munjama uspeo da je odbije. Planinom je potom potekla krv, koja se na grčkom jeziku izgovara kao „hem”, tako da su od tada planine poznate kao „krvave”, tj. „hemske”. Da li ste znali da postoji još jedan Balkan? Na krajnjem zapadu Turkmenistana nalazi se Balkanski vilajet, koji se graniči sa Uzbekistanom, Kazahstanom, Iranom i Kaspijskim morem. Glavni grad ove turkmenistanske provincije je Balkanbat, ranije poznat pod imenom Nebit Dag. Ovaj Balkan predstavlja značajan izvor energetske resursa Turkmenistana, budući da 94 odsto proizvodnje prirodnog gasa ove zemlje potiče odatle, kao i 12 odsto naftne proizvodnje. Ime turkmenistanskog vilajeta takođe potiče od turske reči za planinu, pošto regionom dominiraju Balkanske planine.

Prvi tramvaj u Beogradu (Izvor: Google)

Zanimljivosti razne

U svetu je 2019. godine opisana 71 nova vrsta biljaka i životinja, od toga 17 vrsta riba, 8 biljaka, 6 morskih puževa, 5 paukova, 4 vrste jegulja, 2 raže, isto toliko osa, mahovina, korala i guštera.

Jeste li znali da su ribe starije od drveća za 100 miliona godina!

Jeste li znali da koža čoveka može da se raste-gne na približno još trećinu svoje površine.

Jeste li znali da 100 grama peršunovog lista ima čak 160 miligrama C vitamina

Limfni sistem pravo je „sanitarno čvorište“ u ljudskom telu koje neprekidno izvlači štetne belančevine kad bi potpuno zakazao, čovek bi umro za samo 24 sata.

Najmlađi dobitnik Nobelove nagrade za književnost u njenoj istoriji je engleski pisac Radjard Kipling (1865—1936); dobio ju je 1907, u svojoj 42. godini.

Dva su razloga zbog čega se veruje da detelina sa četiri lista donosi sreću: vrlo je retka i njen oblik podseća na krst.

Otisak nožnog prsta prvi put je korišćen u policijskoj istrazi 1952. godine u škotskom gradu Glazgovu, kad je pljačkaš tamošnje pekare ostavio jedino otisak nožnog palca.

Za poređenje starosti pasa sa čovekom kinolozi imaju jednostavnu računicu: prva godina u životu psa, u kojoj on telesno i polno sazri, računa se kao 21 ljudska, a svaka sledeća kao 4 u životu čoveka.

Oko dve godine za kupanje i tuširanje prosečno utroši muškarac, a žena tri do četiri godine!

Naučnici tvrde da u kosi žene ima 50 odsto više olova nego u kosi muškarca!

Zastava Kraljevine Lesoto ima tri boje – plavu, belu i zelenu – koje simbolično znače mir, kišu i izobilje.

Afrička država Niger ima najveću stopu prirodnog priraštaja na svetu: jedna majka u proseku rodi 7,1 dete!

Reč vakcina nastala je od reči krava, to jest uassa na latinskom, jer su prve vakcine rađene na osnovu kravljih boginja.

Tri trake (trikolor) koje čine francusku zastavu nisu iste širine iako tako izgleda; izraženo u procentima, plavi deo zauzima 30, beli 33 a crveni 37 odsto

Naš mozak obrađuje jedanaest miliona bitova, podataka u sekundi, od toga pedeset na svesnom nivou!

Najstariji kuvarski recept potiče iz 2000. godine pre naše ere; to je zapis o pripremanju hrane za vavilonski dvor iz koga saznajemo da je tadašnji vladar voleo tartufe, odnosno jelen-gljive koje su nalazili u pustinjском pesku.

Zbog velike sličnosti sa slavnom glumicom Sofijom Loren, košarkašica „Crvene zvezde“ Ljubica Buba Otašević (1933—1998) postala je 1959. godine njena dublerka, u Holivudu je povremeno snimala filmove kao Luba Bođin.

Zakon savezne američke države Luizijane smatra nanošenjem teške telesne povrede kad čovek koji nosi veštačku vilicu ugrize drugog čoveka; lakšom telesnom povredom smatra se ujed prirodnim zubima?!

Simbol dostojanstva, položaja u društvu starijih Kelta bilo je obično kokošije jaje!

Čile je najizduženija država na svetu; njene granice su dugačke 4.265 kilometara a širina ne prelazi 417 kilometara!

Limnologija je grana hidrologije koja se bavi istraživanjem jezerskih voda.

Po nekim podacima, u Africi 200 ljudi godišnje izgubi život od nilskog konja, a od malaričnog komarca strada najmanje milion ljudi!

Brkovi mačke dva puta su deblji od dlake njenog krzna.

Padobranci koji iz aviona iskaču glavom unapred pre otvaranja padobrana dostižu brzinu od 296 kilometara na sat, što je za tri kilometra manja brzina od one kojom neki meteoriti udaraju u Zemlju!

Na svakom kvadratnom centimetru čovekovog pazuha živi oko 200.000 bakterija!

Psimma može da se utvrdi identitet i tako što se, dok je pas još mali, uzme otisak njuške koji čitavog života ostaje isti.

Širenje čeljusti kod krokodila izaziva lučenje suznih žlezda, te je zbog toga nastalo verovanje da krokodili oplakuju svoje žrtve, kao i izraz „krokodilske suze“ za one koji oponašaju žalost.

Antarktik je jedini kontinent na kome nema zmija i ostalih gmizavaca.

Od davnih vremena u Kini traje običaj da na prekrivaču za bračni krevet mladenaca bude izvezeno ili naslikano drvo kajsije, čiji cvetovi simbolično označavaju kraj zime i početak proleća.

U grudnom košu odraslog čoveka ima oko tri stotine miliona plućnih mehurića (alveola) čija je površina veća od površine tela i kod muškaraca iznosi sedamnaest kvadratnih metara!

Na obali Mrtvog mora koje je, uprkos svom nazivu, zapravo jezero (427 metara ispod nivoa mora), voda ne ključa na 100, nego na 102 Celzijusova stepena!

Marselj, najstariji grad u današnjoj Francuskoj, osnovali su Grci oko 600. godine pre naše ere!

Dokazano je da žeđ ne gasi ni hladan ni vreo napitak, nego piće čija je temperatura oko 25 stepeni Celzijusa (zapamtite ovo kad dođe leto).

Najveću izmerenu rečnu dubinu u Evropi, oko 93 metra, ima Dunav, na mestu Malog kazana u Đerdapskoj klisuri.

Mali i Veliki Kazan u Đerdapskoj klisuri (Izvor: Google)

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 4. део

Бадминтон или бадмингтон или багминтон

Пише се **бадминтон**.

Игра слична тенису, добила је име по дворцу Бадминтон у јужној Енглеској где је први пут приказана.

Ваннаставни или ван наставни

Пише се **ваннаставни**.

Ово је одступање од губљења сугласника. Оно се јавља у неким сложеницама. **Ван** се пише спојено као први део сложене кад значи да је нешто ван, изван онога што значи придев или именица: **ванбрачни, ванземаљски, ванматерична, ванредно, вансеријски, ванпарнични, ванстраначки, вансезонска, ваншколски, ванземаљац**.

Гарнишна или карнишна или карниша

Пише се **карниша**.

У Речнику Матице српске и Речнику САНУ, као и у Правописном речнику М. Шипке постоји само **карниша шипка, пречага над прозором на коју се веша застор, завеса**. Једнотомни речник Матице српске **гарнишна** упућује на бољи облик **карниша**.

Иван Клајн и Милан Шипка у Великом речнику страних речи и израза прихватају и **карнишна**.

Даваоц или давалац

Пише се **давалац**.

Именице на **лац** имају л у номинативу једнине и генитиву множине а губе га у свим осталим падежима: **давалац-даваоца-даваоцу-даваоца-даваоче-даваоцем-даваоцу** у једнини и **даваоци-давалаца-даваоцима-даваоце-даваоци-даваоцима-даваоцима**.

Ђурђа или Ђурађа

Пише се **Ђурђа**.

Генитив једнине од мушког имена **Ђурађ** је **Ђурђа**, не **Ђурађа**.

Евроцентричан или европоцентричан

Пише се **евроцентричан**.

Префиксоид **евро** пише се спојено: **евроскептик, еврокомунизам, еврогол, Евровизија**.

Железара или жељезара

Пише се и једно и друго.

Железара је екавски а **жељезара** ијекавски.

Желудачна киселина или желучана киселина

Пише се и једно и друго.

Ова два придева су синоними. **Желудачан-желудачна-желудачно** и **желучан-желучана-желучано**.

Желуци или желудци

Пише се **желуци**.

Сусласник д губи се испред ц: **желудац-желуца-желуцу-желудац-желуче-желуцем-желуцу** у једнини и **желуци-желудаца-желуцима-желуце-желуци-желуцима-желуцима** у множини.

У номинативу једнине и генитиву множине има **непостојано а**.

Петар Божовић, глумац:
**ШТА ЋЕМО ДА БРАНИМО,
АКО НЕ ЈЕЗИК И КУЛТУРУ?
ДА НЕЋЕМО ДА БРАНИМО
ЗГРАДЕ?**

„Не видим већег мученика данас од овог нашег српског језика, ћирилице, азбуке која чини идентитет народа. Ако изгубиш језик, културу, шта ћеш онда да браниш? Да нећемо да бранимо зграде? Погледајте Балканску улицу, она је срамота за Београд. Када неко хоће да дође на Теразије, мора да прође кроз ћирилично гробље и кроз велику победу латинице, и то у срцу Србије и српства. Какав ковид, он ће проћи, али остаћемо без писма и без језика. Што рече један песник: „Србија је земља у којој живе Енглези који лоше говоре српски.”

За инат или заинат

Пише се **за инат**.

Устаљени прилошки израз **за инат**, који значи *из пркоса, пркосећи, инатећи се ћефа ради, из каприца*, пише се одвојено.

Исто и у **инат, уз инат** или **из ината**.

Глагол **заинатити (се)** добијен додавањем префикса за на глагол **инатити (се)**, пише се спојено.

Иглу или игло

Пише се **иглу**.

Од енглеског *игло* што значи *ескимска колиба полулоптастог облика изграђена од исечених блокова снега и леда*.

Правопис приписује да се енглеско *oo* транскрибује као *у*, те ова именица гласи **иглу**, а не **игло**.

Јавићу или јави ћу

Пише се **јавићу**.

Глаголи чији се инфинитив завршава на **ти** могу имати два облика футура И: прост (**јавићу**) и сложен (**ја ћу јавити**).

Кајшеви или каишеви

Пише се **каишеви**.

Ј се не пише између **а** и **и**: **каиш, каишарити, лаик, даире, наиван, Каиро, Каин, наиме, заиста, наискап**.

Леворук или левак

Пише се и једно и друго.

Леворук је онај који се боље служи левом него десном руком. **Левак** је и леворук човек и коњ или друга запрежна животиња која се преже са леве стране.

Деснорук је онај који се боље, спретније служи десном руком.

Дешњак је деснорук човек и запрежна животиња која се преже са десне стране.

Правилно је **лупио**.

Мазен или мажен

Пише се **мажен**.

Од глагола (**раз**)мазити трпни глаголски придев је (**раз**)мажен, именица је **мажење**. Придев је **мазан-мазна-мазно-мазни-мазне-мазна** а дете коме се све чини по вољи је **маза**.

На здравље или наздравље

Пише се **наздравље**.

Прилог и узвик **наздравље** који значи *нека је са срећом, нека користи здрављу* пише се спојено: **наздравље ти, домаћине, приликом честитања и наздрављања или наздравље** кад неко кине. Када се предлог **на** и именица **здравље** употребе у дословном значењу пишу се одвојено: мислите на **здравље** свакога дана.

Пао је испит или пао је на испиту

Пише се **пао је на испиту**.

Погрешна је употреба акузативне рекције глагола пасти када је реч о провери знања, нпр. *Пао је испит.

Ова конструкција, која се среће у разговорном језику, поготово у ђачком и студентском жаргону, могла је настати по аналогији са исправним **положио је испит** или **дао је испит**, или под утицајем енглеског fail an exam.

Рађе или радије

Пише се **радије**.

Компаратив од прилога **радо** гласи **радије** а суперлатив **најрадије**.

Захарија Стефановић Орфелин

ПЛАЧ СЕРБИЈИ

јејаже сини в различнија государства расјејали сја

Како стаде Србија, славна и угодна,
са мноштвом народа бивша пређе плодна,
пресилними цареви и храбри солдати,
сад у ропство другима морала се дати.

Плачући, ах, прегорко, плачем се дан и ноћ,
моју терзам утробу, јер ја нејмам помоћ:
који су ми од најпре добри друзи били,
сад су ми се велики врази појавили.

Славни моји цареви и вожди велики,
с моји храбри витези и сини толики,
острим мечем падоша у својој држави.
Ах, на жалост горку ми остах ја без слави!

Морала сам већ поћи ја к различним царем,
горке сузе лијући мећем се у јарем.
Сви се мени ругају и хулу сви кажу:
„Ето наша робиња!“ — а бреме налажу.

Серпске моје границе и земље ридајут
что храбри ми витези туд не пројезжајут.
Разорени градови сви пусти већ стали,
куле бојне српске све и дворови пали.

Ах, несрећа та моја до ада ме сведе,
свако веће зло своје спустив на ме седе.
Уви мени несрећној! Гди су цари моји?
Гди војводе преславне са храбрими воји?

Једна чада у Турској, а посвуда друга
стењут љуто, жалосно, — ах, прегорка туга!
По толикој ја слави и мојој храбрости,
поругана стала сам, — о, моје жалости!

Сав се дух мој у мени прегорко вазмути,
терзајући с', утроба срце ми преврати.

Врази моји проклети мене преварише,
радост моју посљедњу навјек заточише.

Сви веће врази моји рукама пљескајут,
хулно звижде на мене, а злобно глас дајут:
„То ли она преславна Србија у свјету?
Сад слушкиња наша бист, дала с нам под пету.

И сви моји пророци славу возљубили,
с чадми моји у ропству мене оставили;
добро опшче презрјевше, преко мене гледе,
само о том пекут се да славу наслједе.

Оружија сва моја враг мој затупио,
перо своје са мојом сабљом заоштрио:
у крв моју умаче, на ме злобу пише,
чада моја ногами газећ, злбом дише.

Потоке већ от суза лијет око моје,
јербо срце жалости испуштана своје:
изнемогла снага сва, пун је свак жалости,
јер сам се ја лишила моје све храбрости.

Добри моји синови ни у што сви стали,
оружија са плећи врагом дат морали;
сисе они змијеве сисати гоне се,
са свих страна вражије напасти боје се.

Восток, запад, полуноћ бојали се мене,
славне, храбре Србије, бивше тогда једне;
а сад сједим жалосна, у ропству тужећи,
и за мојом храбростју прегорко плачући.

Помрачи се и вид мој, руки ослабили,
згубила сам и снагу, сасвим ме сатрли.
Славна моја сва храброст на Косову паде,
а тко ће ме утјешит, нејма тога саде.

Стреле своје на мене врази напрегоше,
очи моје и срце најпре избодоше;
покрај мене тко ходи слободно ме стрела,
шкрипе зуби на мене, — то је свима жеља.

Косе моје на сабљу врази моји вијут
и ногама тлачу ме, а по лицу бијут;
чада моја прогоне, Марсу љуту дају,
и тим срцу мојему жалости задају.

Зубе су ми избили и одсјевки хране,
отрови поје мене и сине ми јадне;
и дан и ноћ труде се да у јаму своју,
ах, Србије жалосна, баце душу твоју!

Гди су сад ближњи моји? И сестра остави,
сасвим мене презрјела, помоћи не јави.
Ах, Србије пребједна! Сви тебе презрјела,
и сосједи и друзи већ те оставили.

Но и сами синови моји веће стали
јогунасти, свирепи, и тугу ми дали;
трзају ми утробу, сами се сви смели,
а не знаду у што се вјековјечно свели.

Шарке пушке и бритке сабље положили
пред ногама врагов си, имати мислили
каквог тиме покоја или ти слободе,
но нејмајућ свог вожда, ништа не находе.

Ученија нејмаду, оружје згубили,
и врагами сатрени, себе помрачили;
у поданство пали свуд, у велике беде,
носе бреме велико, а јоштер не виде.

Цркве моје пропале от слободе своје, —
утјесњени левити, жалио срце моје!
Врази чада к трећему обору нагоне,
различними мукама к западу догоне.

Старешине све моје клоне се на страну,
сви, по мраку ходећи, мене саму јадну
остављају на муках, ах, жалосте моја!
Ах, Србије пребједна! Гдје надежда твоја?

Ризи с мене њекоји моји раздераше,
и нагу ме државним на срам објавише;
себи славе тражећи, мене удручајут,
само что државније јешче м' зашчишчајут.

Тко ми може довољно жарких суза дати
ову моју несрећу довјека плакати?
Више нејмам надежде, развје моју жалост
сам ти, вишњи, о Боже, премјени на радост!

1762.

Мисли владике Николаја

АЗБУКА ПОБЕДЕ

Њива доноси плод, ако се узоре, посеје, залије и очува. И душа твоја мора се узорати, посејати, залити и очувати, да би донела плод. Орањем се искорењује свако нежељено прорашће. И душа се мора потпуно испразнити од свега светског прорашћа, да би се Божје семе на њој примило. Њива са одгајеним усевом о жетви личи на победоносну војску. Тако и душа твоја, окићена многим плодовима добра, представљаће венац од многих победа.

Опомињите се жене Лотове, рече Господ. Изишавши из Содоме, она се окренула да се поврати у Содом, па се окаменила. И ти не окрећи се и не повраћај се ка слабостима својим које си једном победио. Опомињи се свих чудеса Божијих, које Бог учини у животу твојем од колевке до сада, па не сумњај у моћ и милост Бога твојега. Прилепи се уз Њега и с мислима о победи корачај смело напред. Бог у теби побеђиваће место тебе. њему приписуј све победе, а себи задржавај радост.

Прости великодушно човеку који ти досађује на путу добра. Најбољи коњи узимају се за трку с препонама. Што веће препоне, то се већма разгорева дух ревности и жеља за победом код тркача. Кад је цар Давид бежао испред бунтовног сина свог, неки Симеј грдио је цара и називао га крвопијом и зликовцем. Па када слуге Давидове хтеше убити Симеја, рече Давид: “ Нека грди, јер му је Господ рекао: грди Давида! Па ко смије казати: зашто тако чиниш?”. Праштањем и трпљењем Давид је победио и прославио се.

Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима, рекао је Господ. Као кад би домаћин дошао у њиву посленицима својим па рекао: Обрадите све до краја са радосћу и весељем, јер вас дома чека велика плата. Спој радост са вером и надом, па слободно ходи ка крају. На крају је плата велика. Не тугуј као роб на туђој њиви: него се радуј као син на очевој њиви. Павле и Сила певаху у тамници. Победи тугу и замени је радосћу. И примићеш венац славе.

Сребро ће се све побаци по улицама и злато ће њихово бити нечистота у дан гњева Господњег, говори Господ (Језекиљ 7,19). Шта ће помоћи сребро и злато кад душа изађе из тела и погледа по земљи? Сребро и камен биће једнаке вредности пред њом, а злато и благо подједнако досадно и одвратно. Зато побеђуј среброљубље и златољубље у себи док ти је дато време. Које је Бог Бог, тај не потребује идоле у виду сребра и злата.

Таштину и ријеч лажну удаљи од мене, Господе! То је молитва премудрог цара (Приче Сол. 30,8). Таштина је све што не служи Богу и лаж је све што се противи заповестима Божијим. Победи таштину службом Богу и победи лаж проповедајући вазда истину. Обећао је Господ: Ко побиједи и одржи дјела моја до краја, даћу му власт над незнабожцима. Незнабоштво је сушта таштина и лаж. Држи се Бога и Божје истине, па ће ти се дати власт над незнабошцима.

Ћелија душе твоје једини је стан у који нико не може ући без твоје воље. Међутим, многи људи чувају и штале и оборе своје боље него ли тајну одају душе своје. Ући у ћелију своју и затвори врата своја, каже Спаситељ. Не дај мислима својим да блуде по свету. Сабери их у срце своје. Ту је састанак са Богом Твојим. Победи расејаност и бићеш прави победилац. и примићеш венац славе.

Упразнитесја и прославите Господа, вели Псалмист. Испразни душу своју од устајалих мисли и устајалих жеља и устајалих осећања зlobe, мржње и пакости, па принеси такву душу своју Господу – Он ће је испунити Духом Својим. То значи одрећи се себе. То значи предати се Богу. Пусту Бога нека чини шта Он хоће. И Он ће поставити престо свој у души твојој. И војеваће за тебе на свим пољима борбе, задобиће све победе и предаће их теби у својину. Богом смо јаки.

Финоћа мисли непозната је материјалисти. Финоћа дејстава Божијих у свету сакривена је од безбожника. Најфиније силе у свету најјаче су силе. Зато контролиши мисли своје и претвори их све у молитве. Тако ће сва душа твоја постати као божански огањ што светли и греје. Победи грубу чулност. Чула ти достављају само сиров материјал из природе. Преради га у себи, у божанском огњу духа, на живот и на спасење. Јер ко не преради тај сиров материјал, претвара му се исти у трулеж и смрт.

Хвала Богу који нам даде побједу кроз Господа нашег Исуса Христа, говори велики Павле апостол (И Кор. 15,57). Христос је извојевао све победе, над злом, над светом, над смрћу. И мимо Њега нико не може задобити ниједну победу. Ми само можемо бити учесници Његове победе, или Његових победа. И Он је рад томе. Он нас на то и призива и нуди. Како је то дивно и чудесно! Тиме је наш животни задатак бескрајно олакшан, јер победити – значи само измолити у милостивог Христа ону победу која нам у даном часу треба.

Царевима и свештеницима учини нас Богу и оцу својему, каже за Христа видовити Јован (Откров. 1,6). Да будемо слични Њему. Да будемо у вечности тамо где је Он. Излађи из природног стања у божанско стање; излучити се из фамилије животињске, у коју смо умешани грехом праоца Адама и уврстити се у фамилију Божију – то је била мисија Сина Божијега на земљи. Ту мисију Он је извршио савршено. Кад то признамо и примимо, ми улазимо у Његове победе, у Његове тријумфе, у небеску царску и свештеничку фамилију.

Чистоту срца Бог од нас хоће. Фарисеју слијепи, очисти најприје изнутра чашу и здјелу да буду и споља чисте, говорио је Исус јеврејским старешинама који су се трудили само о спољашњем изгледу, а унутра су били пуни грабежа и неправде. Још је он похвалио чисте срцем говорећи: Блажени су чисти срцем јер ће Бога видјети. А видети Бога у овом веку и гледати Га у вечности с анђелима и праведницима, то је срећа изнад сваке среће. То је најслађи плод победе.

Циновски велики изгледају непријатељи добра у овоме свету, но разбијају се лако као празни облаци ветром. Богом смо јаки. С Божијом помоћи разби Мојсеј цина Амалика, и Давид Голијата. Нека се не уплаши срце твоје од величине зла пред очима твојим. Величина Бога твога стоји изнад сваке величине. Победићеш сигурно, само веруј у Бога и љуби Бога.

Шуму не види од дрвећа! – гласи једна народна изрека. То се може рећи за све оне који од многих ствари у природи не виде Бога, Спасиоца свога. И Адам се изгуби међу дрвећем у врту, када му се грехом помрачи душа за Бога. Нека се не помрачи душа твоја. Ти ниси више Адамов него Христов. Адам је загнурио себе и своје потомство у сенку од створене природе, а Христос је узнео на небо и уздигао своје следбенике изнад природе. Извео их је из природе као Мојсеј Израиља из Мисира. Иди дакле за Победиоцем Христом и бићеш учесник Његових победа. И примићеш венце и радоваћеш се. Ко побиједи, добиће све.

Poučne priče

Bitne stvari u životu – priča o kamenju, šljunku i pesku

Profesor filozofije došao je na svoj čas, ispred sebe na stolu poređao je nekakve predmete.

Kada je čas počeo, bez reči je uzeo jednu veoma veliku, praznu teglu i napunio je kamenjem veličine oko pet centimetara u prečniku.

Nakon toga pitao je studente da li je tegla puna. Svi su se složili da jeste.

Tada je profesor uzeo kutiju sa šljunkom, koju je sipao u teglu, a zatim je teglu lagano protresao. Šljunak je naravno popunio prazna mesta između kamenja.

Profesor je ponovo zapitao studente da li je tegla puna. Složili su se da jeste.

Profesor je onda uzeo kutiju sa sitnim peskom i sipao u teglu. Naravno pesak je popunio ostale prazne prostore u tegli. Tada je zapitao još jednom da li je tegla puna. Studenti su odgovorili jednoglasno „da”.

„E sad”, reče profesor, „želim da vi prepoznate da ova tegla predstavlja vaš život. Kamenje su bitne stvari u njemu – vaša porodica, vaš partner, vaše zdravlje, vaša deca – stvari koje ako sve drugo bude izgubljeno, a samo one ostanu, vaš život će i dalje biti ispunjen. Šljunak predstavlja druge stvari koje su važne – kao na primer tvoj posao, tvoja kuća, tvoj auto. Pesak je sve ostalo, male stvari, druženja, putovanja, žurke, provod itd.”

„Ako staviš prvo pesak u teglu” nastavlja on, „neće biti mesta za šljunak ili kamenje. Isto važi i za tvoj život. Ako utrošiš svo svoje vreme i energiju na male stvari, nikad nećeš imati prostora za stvari koje su najvažnije. Obrati pažnju na stvari koje su presudne za tvoju sreću. Igraj se sa svojom decom, izvedi svog partnera na ples. Uvek će biti vremena za odlazak na posao, čišćenje kuće, ili pravljenja žurki.”

„Pobrini se za kamenje prvo – stvari koje su zaista važne. Postavi svoje prioritete. Sve ostalo je samo pesak.”

Poučna priča – crno ili belo

Dok sam bio u osnovnoj školi, ozbiljno sam se posvađao sa dečakom iz mog razreda. Zaboravio sam zašto smo se posvađali, ali nikad nisam zaboravio šta sam naučio tog dana.

Bio sam ubeđen da sam ja u pravu, a da on nije. On je takođe bio ubeđen da je on upravu, a ja ne. Učitelj je odlučio da nas nauči jednu vrlo bitnu životnu lekciju. Na sred školskog časa, učitelj me je postavio da sednem na stolicu koja se nalazila sa jedne strane njegovog stola, a drugog dečaka na stolicu sa druge strane istog stola. Na sredini stola nalazio se veliki okrugli predmet.

Jasno sam mogao da vidim da je predmet crn. Učitelj je pitao dečaka koje boje je predmet. Odgovorio je „bele”. Nisam mogao da verujem

da je njegov odgovor bio bela boja, kada je bilo očigledno da je crna! Još jedna svađa je započela između njega i mene, ovaj put oko boje predmeta. Tada se učitelj ponovo umešao i rekao nam je da zamenimo mesta. Kada sam stao na njegovo mesto, i učitelj me opet pitao koje je boje predmet, „morao sam da odgovorim, „bele”.

Predmet koji je stajao pred nama, imao je dve strane, jedna je bila bele boje, a druga crne.

Ponekad da bi potpuno sagledali nečiji problem, i zaista ga razumeli, moramo da se stavimo u poziciju te osobe i problem posmatramo iz drugog ugla.

Tajna duge i srećne ljubavi

Moja majka nam uvijek sprema ukusnu hranu. Ali jedan dan je zagorila omiljena pita moga oca. Čekao sam da vidim kako će otac reagovati za stolom, kada je budemo jeli.

Ali on je jeo pitu i kao i uvijek pitao me kakav mi je bio dan u školi? Onda sam čuo majku kako se izvinjava zbog zagorjele pite.

Nikada neću zaboraviti njegov odgovor: „Draga, zbog čega se izvinjavaš, pita je bila odlična”.

Kasnije sam ga pitao zašto nije rekao istinu. Stavio mi je prst na usta i prošaputao: „Tvoja majka je imala naporan dan. Umorna je! Zagorjela pita mi nije naškodila, a moje oštre riječi su je mogle povrijediti. Sine moj, svi griješimo. Ne bi trebali gledati greške, već podržavati uvijek one koje volimo”.

To je tajna duge i srećne ljubavi.

Domaćin – vrsta koja nestaje

U današnje vreme kad čoveka hoće da pohvale kažu da je uspešan, obrazovan, vredan, imućan, dobar... Nekada je postajala jedna reč koja je govorila sve. Domaćin.

Domaćin nije bio svako. To je bio čovek koji zna red i običaj, koji ima vaspitanu decu, časnu porodicu, onaj kome se veruje. Domaćin je znao kako se poštuju roditelji, za života i posle smrti. Kako se dočekuje kum i ispraća putnik namernik. Sa takvim se čovekom lomio slavski kolač, kumovalo i sedelo u gornjem kraju.

Njegova reč bila je jača i od bogatstva i od siromaštva. U zlu nepokoran, u dobru ponizan. Častan. Jasnih načela i moralnih normi. Nepotkupljiv i nepokolebiv. Domaćin je mogao imati mnogo, ali i malo, ako je pitanje materijalnih vrednosti. Vredeo je kao čovek. Mogao je živeti u selu ili u gradu, biti obrazovan ili nepismen.

Nije ga domaćinom činilo ni odelo, ni kola, ni kuća. Time ga je činilo časno poreklo, sloga u kući, način razmišljanja, a ponajviše odnos prema ljudima. Ko ne valja u svojoj kući, ne može biti dobar čovek. Ko je previše glasan nije siguran u ono što priča. Ko nema milosti, nema ni hrabrosti. Sećam se nekih ljudi koje su nazivali domaćinom. I njih nisu svi voleli, ali im nisu poricali stečenu titulu. Sve što misle o njemu izgovarali su posle priznanja da je - Domaćin čovek.

„Čim se u nama rodi jedna misao koja nije zasnovana na ljubavi, znajmo da smo primili uplive duhova zlobe. Primajući misao zla, primamo samoga vruga u telo. Duhovi nisu vidljivi, mi im dajemo telo da budu vidljivi.”

„Malobrojni su na zemaljskoj kugli smireni i krotki, ali zbog njih sunce greje!”

„Sve nam se nevolje dešavaju zato što nećemo da se smirimo. Smirenje je najveće bogatstvo koje čovek može da poseduje.”

„Kakve su ti misli - takav ti je život!”

„Pazi na svoje misli, Sve potiče iz misli, i dobro i zlo, Misao prethodi delu.

Telo se hrani hranom, a duh mislima.”

Otac Tadej

„Nije važno protiv kolike sile se boriš, već kakvu Svetinju braniš!”

Car Lazar

„Da bi čovek otišao u slatki raj, treba da iskusi mnogo gorčine ovde, da ima u ruci „pasoš” od iskušenja.”

Starac Pajsije Svetogorac

Православни хумор

Ала би се пило, када би га било

У једном манастиру се много пило. Игуман, који је и сам волео да гуцне реши да се обрачуна с пороком. Забрани монасима чак и употребу речи „вино”.

Једном братија добро ручала, и виде нешто недостаје. А не смеју да изговоре проказану реч. Тек ће један, у стиху:

- Ала би се пило када би га било!

Игуман не издржа, па рече:

- Деде скочи, па наточи!

Ко ће да служи литургију

Уочи недеље, оци јеромонаси добро вечерали, па почели да се веселе вином. Мало - помало, прође поноћ.

- Куку шта урадисмо! Писмо, писмо - и прође поноћ! Ко ће да служи Литургију? закука архимандрит (јер онај који ће да служи Литургију не сме да једе и пије после поноћи - *нај*. „Борба за веру”).

- Не брине оче, има ко да служи, утешите га. Пантелејмон је пао под сто око пола једанаест.

Напустио суботаре и вратио се у православље

Среди адвентисти (суботари) једног пијаницу, па реше да га „спасу”:

- Видиш ли какав си? Пропао си начисто: пијан, прљав, поцепан, никакав! Дођи у адвентистичку заједницу, да будеш човек.

Овај им стварно приђе и, пошто они не пију, почне да живи уредно, чита Библију, иде суботом на молитвене скупове.

Издржао три месеца, али није могао више. Оде у кафану, једна чаша, друга, трећа - сруши се адвентистичка наука у њему. Тетурајући се, изађе из кафане и сретне православног свештеника, па каже:

- Дођи, попе, да те загрлим! Поново сам постао православац!

Незгода на путу

Десило се да су се два свештеника сударила. Изађу обојица из кола. Један у шоку, тресе се. Други узбуђен, али прибранији, сажалева брата и саслужитеља, па извади пљоскицу препеченице из аута и нуди:

- Узми, брате, попиј, да се мало опустиш, хвала Богу да смо живи и ти и ја!

- Хвала, колега, рече овај, и попије.

- Узми још једну, видиш да ти се руке тресу!

- Хвала, колега, добра ти ова ракија!

- Попиј још једну. Што кажу: „Трећа – срећа!”

Овај попије, па каже:

- Извини, колега, да те питам - зар и ти ниси у шоку? Што не попијеш једну?

Ко више лаже

Сретне стари монах децу која се весело играју на градском тргу.

- Дечице, чега се то играте?

- Играмо се ко ће више да слаже.

- О, децо, у моје време није било таквих игара.

- Браво оче! Ти си победио!

Какав прилог, таква служба

Отац и син на путовању, па, пошто је била недеља, сврате у једну од цркава крај пута на службу. Свештеник је био нагљув, проповед је била слаба, али одстојаше они целу службу. Кад је тас пролазио кроз цркву, отац није имао ситно, па да сину десет динара као прилог за тас.

Крену они даље, а отац наглас размишља:

- Овај стари прота споро служи, слабо проповеда, а скоро ништа не чује!

- Не претеруј, тата! За десет динара служба је била одлична!

- Хоћу, како да нећу! Чим полиција направи увиђај!

Увежбани коњ

Послали младог искушеника из планинског манастира у град да обави посао, и дали му да јаше коња, навиклог на монашки живот:

- Добро ме слушај, каже игуман. Овај коњ је овде васпитан, и нема потребе да га мамузаш. Кад хоћеш да кренеш, само кажи: „Богу хвала!”, а кад хоћеш да станеш, реци: „Амин”. Искушеник, млад и пун енергије, каже: „Богу хвала!” и коњ крене.

Кад је одмакао од манастира, реши да му проба брзину:

- Богу хвала, Богу хвала!

Коњ убрза кас.

- Богу хвала, Богу хвала, Богу хвала!

Коњ крене у галоп.

Трчи, и право према литици. Уплаши се искушеник, па почне да виче:

- Стани, бре, стани! Изгинућемо!

Коњ још брже. На крају, јахач се сети и узвикне: „Амин!”

Коњ аутоматски стане.

Искушеник обрише зној са чела, и узвикне са олакшањем:

- Богу хвала!

Дуг живот

Многи пустињаци живели су дуго. Дође млад монах код садашњег авве, и рече му:

- Дошао сам, оче, да ти честитам стоти рођендан. Надам се да ћемо следеће године скупа славити и твој сто први рођендан.

- И ја се надам, рече авва. - Изгледаш ми да си прилично доброг здравља.

Прота на самрти

Стари прота лежи на самрти, и хитно тражи да га посете чланови црквеног одбора – један банкар, други адвокат. Они пожуре, и дођу. Прота лежи, жмури, ћути.

- Прото, звао си нас! Шта можемо да учинимо за тебе?

- Станите ми један с леве, а други с десне стране кревета?

Ова двојица послушају. Прота опет ћути.

- Опрости, оче прото, али зашто смо овако стали?

- Хоћу, по угледу на свог Учитеља, да умрем између двојице разбојника!

Против пијанства

Ревностан свештеник проповеда у парохији где има већи број љубитеља добре капљице:

- Братијо, запамтите: алкохол је штетан да штетнији не може бити. Он вас води право у вавилонску пропаст! Кад бих имао сто гајби пива, бацио бих их у реку! И кад бих имао сто флаша вотке, и то бих бацио у реку! И сто кутија вискија бих бацио у реку!

Парохијани ћуте.

- Зашто ћутите? Шта бисте ви урадили на мом месту?

- Па, оче, ако ћемо искрено, ми бисмо запевали великопосни псалом: „На рекама вавилонским сеђасмо и плакасмо!”

<http://borbazaveru.info/>

Mudre misli

Ako jedna želja nije zadovoljena to je dovoljan razlog da duša tuguje.

Ako na stazi života potrčiš i padneš, podigni se, očisti prašinu, jer ne gubi onaj što pada već onaj što ostaje da leži...

Bilo je to jednom, davno, u životu još lepom. Možda mi se činio težak tada, ali kad mislim o njemu sa ovoga mesta, želeo bih da se vrati.

Biti zarobljenik, to nije pitanje; radi se samo o tome, da se čovek nikad ne preda.

Čestitog čoveka poštuju čak i oni koji to nisu.

Čitajući nadgrobne spomenike, shvatamo da treba umreti ako želimo da se o nama dobro govori.

Dobročinstvo je jedino blago koje se uvećava davanjem.

Grešiti je ljudski, ali je za potpuni haos potreban kompjuter.

Greške drugih su uvek zabavne.

Hrabrost je kada činite ono čega se bojite. Ne može biti hrabrosti ako se ne bojite!

I nula iza broja dobija vrednost.

I orkan je samo vetar kojem se žuri.

I sreća se umori kad nekoga dugo nosi na leđima.

Ja još nisam video da je neko koga su dobro istabanali to zaboravio, ali sam sto puta video da ljudi zaboravljaju i najlepše savete i pouke.

Ja ovako zamišljam idealan svet u kome bi svi bili srećni: sve žene bi bile udate a svi muškarci neoženjeni.

Ja sam tebe i mrzeo i voleo, ti mene nisi.

Jedna od najraširenijih bolesti je - dijagnoza.

Jedni ćute, nemaju šta da kažu, a drugi nemaju kome da kažu.

Kad bi moje telo znalo kuda će ga odvesti moja hrabrost, obuzela bi ga potpuna paraliza.

Kad bi žene vladale svetskim poslovima, ukinule bi sva oružja; osim jezika.

Kad bih mogao učiniti da me se ljudi boje, radije bih učinio da me vole.

Kad Bog ne bi postojao na zemlji, trebalo bi ga izmisliti.

Kad ima volje ima i načina.

Kad imaš sve, ne vidiš ništa, progledaš tek kad nemaš ništa.

Kad je neko vredan sluga, čista je šteta da postane gospodar.

Kad jednom ljubavi dođe kraj, slabići kukaju, energični smesta pronađu novu ljubav, a pametni su je

već odavno imali u rezervi.

Lako je biti izdašan s tuđim novcem.

Lepo je ono što nam godi, a da pri tome nemamo nikakav interes.

Lete ljudi i jezikom.

Ljubav i glad vladaju svetom.

Ljubav je početak dobra i zla.

Ljubav je poput prolazne nesreće, 'udare' vas i obore, a potom preživite ili ne preživite.

Ljubav mladića dolazi iz punog srca, a ljubav zrelog čoveka često je posledica punog trbuha.

Mala sreća je časnija, a velika je ipak - bolja.

Mašta je važnija od znanja.

Najbolje tek dolazi.

Najbolji savet je iskustvo, ali uvek dođe prekasno.

Najbolji su oni prijatelji koje ne poznajemo.

Onaj ko te se boji kad si prisutan, mrzi te kad si odsutan.

Oni koji umeju da govore, govore kratko.

Osmeh je najlepši poklon, s kojim možeš nekoga razveseliti.

Po zvuku poznaš metal, po govoru čoveka.

Polovina ljudi ne zna kako druga polovina laže.

Pomozite policiji .... Istucite se sami!

Ponekad je bolje odustati.

Postati čovek je lepše nego postati kralj.

Postupajte prema ljudima kao da su ono što bi trebalo da budu, i pomoći ćete im da postanu ono što mogu da budu.

Reči su kao pčele, one su istovremeno i med i žao-ka.

Samo tebe volim, samo tebe poznam, samo tebi život dam.

Samo veliki ljudi imaju velike greške.

Samo veliki ljudi priznaju svoju grešku.

Sve što je bitno na kraju priče je ono što si voleo.

Što više volimo svoje prijatelje, manje im laskamo.

Teško je živeti u pesmi, pa bila ona i lepa...

Tucite svoju decu čim primetite da počinju da liče na vas.

U prvoj polovini života kvariš zdravlje, u drugoj ga popravljaj.

Više vredi vojska magaraca koju predvodi lav, nego vojska lavova koju predvodi magarac.

Zavist je gubljenje vremena. Već imaš sve što ti treba.

Završio sam slikarsku akademiju i sada se mogu slikati...

Zdravlje nadmašuje sva materijalna dobra - zdrav siromah, zaista je srećniji od bolesna kralja.

Znati mnogo stvari ne znači biti mudar.

Živi kako možeš, kad ne možeš onako kako hoćeš.

